

MLADIKA

1-89

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

č 67

II 117 986 1989

999430059, 1

COBISS

L 3000
Spedizione in abb. postale - Gr. III/70 - Periodico mensile - gennaio 1989

MLADIKA 1

IZHAJA DESETKRAT V LETU
LETO XXXIII. 1989

KAZALO

Tomaž Simčič: »Pri delu za mir spoštuj manjšine	1
Marko Ivan Rupnik: Za kaj se trudi Cerkev v zamejstvu	2
Zora Tavčar: Osem Slovencev za danes: (1) dr. France Bučar	3
Spomini Milana Guština (1)	5
Bruna Pertot: Pesmi	5
Ljubka Šorli: Slovenska beseda	7
Jelka Cvelbar: Veliko pričakovanje - prazniki	8
Bruna Pertot: Če in ko	8
Na robu	9
Igor Vrabec: Ki si (pesmi)	10
Mogoče ne veste, da	11
Antena	12
Slovarček	15
Iz slovenske publicistike	16
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura (Alojz Rebula; Zora Piščanc; Lev Detela; Herman Germ; Fabjan Hafner; Mili Hrobath)	17
Ocene: Ivan Dolenc: Hvalnica občutku življenja; Božo Rustja: Il. katoliški shod v Argentini	22
Knjižnica Dušana Černeta (13)	24
Na platnicah: Pisma; Čuk na Obelisku; Za smeh; Listnica, uprave	
Prilogi: RAST 47-89, pripravlja uredniški odbor mladih. Pavle Merku: Svetniki v slovenskem imenoslovju (str. 37-40)	

Zunanja oprema:
Edi Žerjal

Uredništvo in uprava:
34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3
telefon 040/768189

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periódicnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane 3.000 lir. Celoletna naročnina za Italijo 24.000 lir; nakazati na poštni tekoči račun 14470348 — Mladika - Trst. Letna naročnina za Jugoslavijo 30.000 din. Druge države 30.000 lir (ali enakovreden znesek v tuji valuti), po letalski pošti 40.000 lir.

Tisk in fotostavek:
»graphart«, Trst, ulica Rossetti 14
tel. 040/772151

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

Akcija 10.000 lir za kulturo

Prvi informativni sestanek o pobudi je bil v torek, 10. januarja, v Peterlinovi dvorani. Na njem so pobudniki podali obračun dosedanjega dela in pojasnili namene. Ustanovljen je bil tudi formalno sklad za pospeševanje kulture na Tržaškem, katerega cilji so:

- podpiranje slovenskega tiska;
- vzgoja mladih;
- utrditev slovenske prisotnosti v mestu;
- raziskovanje in zbiranje dokumentacije.

V odbor pobudnikov so bili imenovani Marjan Kravos, Marij Maver, Peter Močnik, Sergij Pahor, Tomaž Simčič in Marijan Živic. Sklenili so, da bo omenjeni odbor sklical občni zbor, ko se bo za akcijo prijavilo vsaj 100 prostovoljcev. Takrat bomo potrdili pravila in izvolili odbor. Začasni odbor ima tudi nalogo izdati čez nekaj mesecev informativni bilten o delovanju.

Doslej se je k akciji prijavilo 22 oseb.

Akciji se lahko pridruži vsak, ki so mu pri srcu naše kulturne ustanove, naš tisk in naša prosvetna središča. K akciji pristopi vsak prostovoljno in od nje lahko odstopi prav tako prostovoljno, kadarkoli se mu zdi, da pri njej ne more več sodelovati.

Pri akciji sodelujemo tako, da mesečno nakažemo vsoto 10.000 lir:

- na tekoči račun št. 2520 pri HRANILNICI IN POSOJILNICI NA OPČINAH, naslovljen na Društvo slovenskih izobražencev;
- ali pa na poštni tekoči račun 14470348 na ime Mladika — Trst.

V obeh primerih je treba navesti razlog vplačila in vpisati geslo »Akcija 10.000«.

BOŽIČNO VOŠČILO

Spoštovani gospod urednik! Želim Vam in Vašemu kolektivu blagoslovljene božične praznike in obilo božjega blagoslova v novem letu Gospodovem pri tako odgovornem delu. Hvala za revijo, ki mi jo pošiljate. Vsak dan se Vas pri daritvi svete maše spominjam. Prejmite lep krščanski pozdrav!

M.D., Rim

ki spremljamo kolonijo, ki šteje letos 115 otrok. Pridružilo se nam je 19 otrok iz Mendoze. Obenem Vam želimo srečno in uspešno novo leto!

Sledi 15 podpisov

ŠE EN ODZIV NA AKCIJO

Pridružujem se Vaši pobudi in Vam pošiljam celoletni prispevek 120.000 lir za kulturni sklad. Želim Vam, da bi uspeli.

Podpis

POZDRAV Z JUŽNE POLOBLE

Dolores, 4.1.1989

Tukaj na šolski počitniški koloniji se Vas s hvaležnostjo spominjamo in Vam pošiljamo mnogo iskrenih pozdravov vsi,

SLIKA NA PLATNICI: Toliko zvrhanih košev sreče vam želimo v novem letu in naslednjih (foto Maša Bandelj).

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Lojzka Bratuž, Lilijana Filipčič, Ivo Jevnikar, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavec, Franc Mljač, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Ivan Peterlin, Peter Rustja, Ester Sferco, Tomaž Simčič, Maks Šah, Marko Tavčar, Zora Tavčar, Edvard Žerjal (likovna oprema) in Ivan Žerjal. Vsi pisci sodelujejo brezplačno.

»Pri delu za mir spoštuj manjšine«

9. decembra 1988 je Sv. sedež objavil novoletno poslanico sv. očeta Janeza Pavla II. z naslovom »Pri delu za mir spoštuj manjšine«, posvečeno problemu narodnih, kulturnih in verskih manjšin v svetu. Listina v skladu s sodobnim gledanjem na to vprašanje postavlja varstvo manjšin med najvažnejše naloge sodobnega sveta, naglašaja potrebo po primernih zaščitnih ukrepih, ki naj omogočijo svoboden in celovit razvoj manjšinske kulture tudi s pomočjo morebitnih stikov z ostalimi deli naroda onstran meje, opozarja, da odrekanje pravic manjšini, odtujevanje njenega ozemlja, zapostavljanje njene kulture in njenega jezika, spreminjanje izvirnih osebnih in krajevnih imen predstavlja dejanja, ki ogrožajo sam obstoj manjšinskih narodnih skupnosti.

S posebnim zadoščenjem smo papeževo poslanico pozdravili pripadniki narodnih manjšin (nekateri pravijo tudi narodnih skupnosti). Veseli smo je bili seveda tudi Slovenci v Trstu, Gorici, Benečiji, na Koroškem, v Porabju. Z njeno objavo se je nekako izpolnila želja, ki jo je točno pred petdesetimi leti v spomenici, namenjeni Sv. sedežu, izrekel tržaški duhovnik Jakob Ukmar, »naj se (tem) čudovitim papeškim dokumentom pridruži še tako dolgo pričakovana in potrebna okrožnica o odnosih med državo in narodi in med narodi samimi, o pravici narodov (tudi manjšin) do lastne kulture, šolske vzgoje in dušne oskrbe v maternem jeziku«.

Cerkveno učiteljstvo je torej spregovorilo in tako tudi uradno potrdilo, kakšen naj bo krščanski pristop k reševanju manjšinskega vprašanja. Toda tu se naše delo šele začne. Kje in kako naj se papeževe smernice utelesijo v zakonsko urejene zaščitne določbe, je prepuščeno javnim delavcem in politikom. Mnogi med temi se bodo najbrž še naprej zoperstavljali pravični zakonski zaščiti manjšin, češ, saj papeževa poslanica ne predpisuje, na primer, da naj bi imeli Slovenci v Italiji pravico si dopisovati z javnimi ustanovami v lastnem maternem jeziku ipd. Toda kaj drugega naj sledi iz edinega krščansko upravičenega izhodišča, namreč osebnega dostojanstva vsakogar, zakoreninjenega v skupnem božjem sinovstvu in skupni bogopodobnosti? Če torej izhajam iz dostojanstva človekove osebe kot take, kako naj potem določeni skupini ljudi (recimo narodni manjšini) pravice odmerjam na podlagi njene številčnosti, neke vprašljive »uravnovešenosti«, neke še bolj dvomljive »oportunisti«? Kako in zakaj naj bi priznanje upravičenih zahtev manjšin oškodovalo pravice večine? In vendar so to argumenti, ki jih dan za dnem beremo v periodičnem tisku našega mesta, pri čemer niti krajevni katoliški tednik ni vedno izvzet.

Seveda je tudi jasno, da sožitja ne ustvarjajo samo zakonske določbe. Pravzaprav je vprašanje sožitja v bistvu vprašanje človeških odnosov, ki jih večkrat načenjajo iracionalni dejavniki: medsebojno nepoznavanje, strah, nezaupanje, rane preteklosti itd. Zato je tržaški škof Bellomi v pomembnem novoletnem govoru med smernicami za ustvarjanje novega ozračja zaupanja v našem mestu postavil prav pospeševanje medsebojnega spoznavanja. »Ne umikajmo se za krhko pretvezo, češ da Slovenci dobro poznajo italijanski jezik ali da se morajo Italijani naučiti slovenščine. Ne gre za to. Nujno je, da se podere zid brezbriznosti in nepoučenosti, iz česar prihajajo po besedah sv. očeta mnogi predsodki. Ugodna pot za medsebojno razumevanje je poznanje drugega, njegove kulture, njegovih tradicij.« Treba je priznati, da je bilo v preteklem desetletju v tem smislu marsikaj storjeno. Stekle so mnoge skupne pobude, med katerimi so bile mnoge izrecno namenjene seznanjanju večinskega naroda s slovensko kulturo in problematiko. Očitno je to pot, ki kljub morebitnim začasnim neuspehom ne pozna alternativ. Pri vsem tem pa je stanje odnosov med večino in manjšino v našem mestu, vsaj na politični ravni, danes slabše kot pred desetimi leti. Znova se pojavljajo stališča, za katera se je zdelo, da so bila že dokončno presežena. Mnogih se zato polašča malodušje. Na to malodušje ni drugega odgovora razen Pavlovega: »Vse premorem v Njem, ki mi daje moč« (Flp 4, 13). Združitev človekove volje in božje moči pa nam utegne pripraviti tudi kako presenečenje.

Tomaž Simčič

999430059

ZA KAJ SE TRUDI CERKEV V ZAMEJSTVU?

»Tukaj je vse mrtvo, pusto, vse spi. Tu že vse umira. Kot pokopališče je naše zamejstvo. Stanje Cerkev je tragično in brezupno. Nič se ne dogaja. Ko bi se vsaj kaj zganilo. Da bi se vsaj nekaj novega zgodilo. Tu je vse staro in zapuščeno. Levica je močnejša, bolj pripravljena. Večji vpliv imajo oni z leve. Rdeči so bolj študirani; mi izgubljam ljudi. Število upada. Mladi nas ne poslušajo več. Hodijo drugam. Dokler še gre, naj gre, kot je šlo do sedaj. Mi ne znamo drugače. Pa saj ni tako slabo. Katolicizem je še vedno učinkovit. Štiristo skavtov, pa tristo. Še je verna mladina. Pa saj ni res, vse je le etiketa. Kdo pa je sploh veren. Saj vendar vidiš, da so važne le prireditve, proslave, procesije, uniforme, številke in petje. Mar ne vidiš, da tu vse miruje? Vse počiva?«

To je samo del izjav, ki sem jih največkrat poslušal. Kdaj drugič pa še ostale. Po eni strani je vse to mogoče tudi res, če ne, mi tega ne bi kar naprej ponavljali. Po drugi strani pa ugotavljam, da, čim se kaj zgane ali premakne, je že neprijetno, skoraj moteče. Kdo si usodi motiti naš mir, naš ritem, naš stil. Kdo se spet nekaj gre. Spet kakih zanesenjaki, sanjači. Zakaj je treba?! Kje je tu posluš za novo? Kje poslušnost Duhu? In gotovo je. Gotovo so med nami tudi tisti, ki poslušajo vetje Duha, tisti, ki so zajeti v pokoncilске binkošti.

Res je, da ni optimistično, če se oziraš po sektorjih. Duhovščina stara. Laiki. Kdo jih vzgaja v sodobnem pokoncilském duhu?

Ali obratno, je duhovščina res pripravljena na sodelovanje z laiki? Tudi taka vprašanja sem poslušal.

Pa vzgoja mladih, itd? Mogoče pa je še nekaj globljega.

V zame odličnem uvodniku v Katoliškem glasu, naglašja T. Bedenčič skoraj proseče, naj bomo že vendar kristjani. Kristjani.

Če vzamemo antropološko pot branja Idiota, potem vidimo, da nam Dostojevski zastavlja neizpodbitno vprašanje. Mislim, da ne moremo mimo tega vprašanja, če nočemo umolkniti; tudi če se nas polasti zardevanje, si vseeno že spontano priznavamo resnico v srcu.

In mislim, da se samo človek zasutega dna (kot bi rekel Truhlar) lahko samozadostniško nasmehne, češ lepe misli, ali pa celo pomisli, da se ga ne tiče. Slavni idiot pride v Peterburg in živi tako kot uči Jezusov nauk. V vsaki stvari hoče izpolniti normo nauka in zapovedi. Na koncu konča v blaznosti, v umobolnici.

Živeti krščanstvo le kot nauk, pripadati le neki ideji, razumsko jo načelno sprejeti, živeti le zapoved, stremeti le za neko moralno etično popolnostjo brez Kristusa, brez novega življenja, ki ga v srca vliva Sv. Duh, je utrudljivo in odtujujoče. Truditi se, da bi ljubili brez božje ljubezni, ki jo v naša srca vliva Sv. Duh, je skoraj domišljavo. To ne gre. Človek se naveliča. Stvari se oddaljijo, okamenijo, postanejo suhe, prazne, sicer dragocene vrednote preteklosti, vendar ne več vitalne. Ne več žive. Človek sledi tistim vrednotam, ki so v družbenih odnosih žive, vitalne. Naši krščanski skupnosti pa mogoče ne uspe več biti tisto obzorje odnosov, ki vitalizira odnose in jih živi. Ali smo srečali Kristusa? Kdo ga je srečal? In kaj pomeni srečati ga? Kako se z njim živi vsak dan?

In kaj, če bi se naše krščanstvo začelo krhati, ker je Kristus postajal vedno bolj ideja, norma, nauk, navada, kulturna tradicija, ne pa živa oseba, s katero se vsak srečuje na osebni in skupinski način. Odnos je vedno dramatičen in poln dogajanja. Kjer tega ni, pa je krščanstvo mirno, utečeno. Vse gre po »kalupu«, kakor je bilo, tako zdaj in na vekomaj.

V Velikem Inkvizitorju se pojavi na zboru cerkvenih veljakov tudi Kristus. Ti ga našenejo, češ saj si dal oblast nam, kaj še iščeš tukaj?! Ko se on ponižno umakne, nekdo spregovori: »Če Kristus ne živi v Cerkvi, kaj je potem naša oblast? Če ni živega Kristusa med nami, mar ni potem Cerkev le velika komedija, potegavščina?« Kaj je hotel Kristus reči, ko je dejal: »Brez mene ne morete ničesar storiti?«

In kaj pomeni tisti dogodek, kjer Kristus prihaja z gore, učenci pa se prepirajo s svetom, ker jim ni uspelo izgnati nečistega duha?

Brez Kristusa, brez odnosa z njim (brez molitve) so bili povsem impotentni. Njihova beseda ni segala v srce, ni očiščevala, ne odreševala. Kako je z našo močjo?

Nekdo mi je rekel: »Ni mi jasno, za kaj se trudi Cerkev tu v zamejstvu; za ugled, za moč, za to, da nekaj dela, da se nekaj dogaja ali da bi ljudem omogočila srečanje z Bogom, če je to odrešensko? Ali ji gre za odrešenje nas ljudi v vsej svoji konkretni zamejskosti ali za kaj drugega?«

p. Marko Ivan Rupnik

Osem Slovencev za danes

Uredništvo si je za letošnji letnik omislilo vrsto intervjujev, preko katerih bi svoje bralce doma in po svetu informiralo o današnjem slovenskem trenutku in osebnostih, ki ga sooblikujejo. Naša sodelavka Zora Tavčar je kot prvega obiskala na njegovem domu v Ljubljani dr. Franceta Bučarja, avtorja knjige Usodne odločitve, ki je pravkar izšla, a so prve zaloge v knjigarnah že v nekaj dneh pošte.

Da ni kakšnih mikrofонов naokrog glede na to, da ste enfant terrible novega demokratičnega vala v Sloveniji!

Mikrofoni so, o tem ni nobenega dvoma. V Ljubljani še nisem nobenega našel, v Bohinju pa sem empirično odkril, da so montirani v vseh prostorih in celo pred hišnimi vrati.

Videti ste čvrsti in utrjeni, je to učinek Vašega alpinizma ali Vašega kmetovanja?

To je v veliki meri neodvisno od človeka samega. Živim pa naravno, kmetujem, hodim v hribe, pozimi veliko smučam, vstajam ob petih in najmanj pol ure telovadim.

Katere slovenske in tuje gore ste prehodili ali preplezali?

Prehodil sem več ali manj vse slovenske hribe, plezal pa bolj skromno: Severno steno Triglava, lažje smeri, Kalški greben v Kamniških Alpah. Na tujem pa Mont Blanc in Monte Rosa ter drugo.

Po študiju ste pravnik, vendar sem slišala, da ob koncu tedna v Bohinju na svoji kmetiji tudi kmetujete. Ali tudi kaj pridelate? Ali imate živino?

Pridelam krompir in večinoma vso zelenjavo za svojo družino pa tudi za otroke in njih družine. Dolej za rekreacijo, zdaj pa se to tudi ekonomsko splača. Imel sem čez dvajset ovac, zdaj ne več.

Imate družino! Ali tudi Vaša žena in Vaši otroci delijo Vašo alpinistično, kmečko in politično strast?

Več ali manj delijo z menoj vse. Žena je bila dokumentalist v knjižnici, hči Meta je psihologinja na šoli, sin Janez je na železnici, Miha je doštudiral ekonomijo, zdaj išče zaposlitev.

Izhajate iz kmečke družine?

Iz polkmečke. Oče je bil čevljar z nekaj kmetije. Bilo nas je šest otrok. Študiral sem samo jaz.

Spadate v generacijo študentov elitne gimnazije v škofovih zavodih v Šentvidu pri Ljubljani. Kateri profesorji so Vas oblikovali? Ste imeli kakšne danes vidne sošolce?

Name je zelo vplival Breznik kot slavist in kot človek s svojo izredno širino. Pa klasični filolog Čepon kot razrednik. Ves profesorski zbor je bil tak, da so bili vsi na izjemno visokem nivoju: Knific za matematiko, Glinšek in Šolar za francoščino in drugi. Kot študentje smo bili povezani z drugimi razredi, z nadškofom Šuštarjem sva na primer sedela blizu v učilnici, z arheologom Gabrovcem sva od takrat tesna prijatelja. Naj omenim še Brejca (Javorška) in Remica.

Študij prava na ljubljanski univerzi ste morali med vojno prekiniti, ker so Vas aretirali in konfirali kot simpatizerja OF. Po kapitulaciji Italije ste pobegnili iz nemškega transporta k partizanom na Gorenjskem. Nekaj o tem.

Ko so nas transportirali iz Italije v Nemčijo, sem kratkoma pobegnil na sosednji vlak za Beljak, pred Jesenicami izskočil ter »prestopil« na vlak za Bohinj. Tam sem dobil preko sestre stik s partizani.

Službe po vojni?

Najprej na oddelku za zakonodajo pri Predsedstvu vlade kot jurist pripravnik. Potem pri podpredsedniku vlade dr. Marjanu Breclju kot šef kabineta

Dr. France Bučar avgusta 1985 na Mont Blancu (na levi, z brki).

in z njim eno leto v Beogradu, kjer je bil minister za blagovni promet. Nato v Skupščini Slovenije kot sekretar Zbora, od 1963 pa na pravni fakulteti profesor za javno upravo. 1978 so me odstranili s pedagoškega dela in čez dve leti odpustili iz službe z »najvišjo možno disciplinsko kaznijo«. Tako sem se »upokojil«. Od takrat za režim ne obstajam več kot živa oseba! Niso me več vabili na simpozije, na predavanja, mojih stvari niso objavljali. Kljub temu pa sem na presenečenje in jezo režima še zmerom živ in prisoten, zadnja leta zlasti v Novi reviji. Izdal sem tri knjige, zadnjo, USODNE ODLOČITVE, reklamirajo celo po televiziji. Kakšna bo reakcija režima na to knjigo, ne vem.

Bili ste Eisenhowerjev štipendist v Ameriki. Je to vplivalo na Vaš odnos do stvarnosti doma?

Mislím, da sem bil že formiran. Določen vtis mi je to pustilo in me še bolj potrdilo v mojih gledanjih; čeprav so režimski ljudje vsako moje pozneje izjavljeno stališče, ki je bilo kritično do našega režima, pripisovali vplivu Amerike.

Ste avtor strokovnih publikacij s področja prava (javne uprave). V zavesti današnjih Slovencev pa ste predvsem eden glavnih pobudnikov za sprostitvev političnih razmer v Sloveniji. Dolgo časa ste bili v tem svojem boju nevarno osameli in celo označeni za izdajalca. Danes ste že obdani s široko družino podobno mislečih: Rupel, Bavčar, Zavrl, V. Taufer, Jambrek, Oman. Med slovenskimi oporečniki ste se odlikovali s svojimi radikalnimi stališči, ki niso poznala oportunitizma, še posebej pa z zelo jasnimi idejnopoličnimi stališči v javnih nastopih in tisku, zlasti v Novi reviji.

Ne pristajam na oznako oporečnik; če sprejmemo to oznako, s tem implicitno priznamo političnemu režimu pravico do njegovega monopola. V tej domovini, kjer sem rojen, bil vzgojen in se za to domo-

vino tudi boril, imam enako pravico do svojega mnenja in stališč pa tudi pravico, da se borim za uveljavljanje teh svojih pogledov, kot vsakdo drug — in Partija nima pravice, da si lasti monopol ter vse druge, ki so drugačnega mnenja, okvalificira kot sovražnike in narodne izdajalce. Prav ta partijski monopol je vir vseh kriz, v katere je zašla Jugoslavija. Temeljni, glavni pogoj za izhod iz krize pa je v odpravi tega monopola. Zato mora biti cilj prizadevanj vseh demokratov pri nas, da ga odpravijo.

Ali verjamete, da bodo nova gibanja, kot sta Demokratična zveza in Socialdemokratska zveza, pripeljala Slovenijo v parlamentarni sistem?

To je zaenkrat želja in cilj naših prizadevanj, ker brez tega za nas ni izhoda. Brez tega Jugoslavija kot država ne more preživeti, ker kot sistem ostaja brez kontrolnega in korektivnega mehanizma. Ne bo pa to lahko, ker ob tem cilju Partija izgublja svojo legitimnost kot avantgarda.

V intelektualni opoziciji ste vi najbrž edini kristjan. Mislíte, da bi vzporedno politično zvezo morali ustvariti danes tudi kristjani, saj je njihovo zaledje neprimerno številčnejše?

Najbrž nisem edini kristjan, z gotovostjo pa lahko trdim, da je v tej tako imenovani opoziciji zelo veliko ljudi, ki so kot humanisti zelo blizu krščanskim pogledom. Na drugi strani pa je treba ugotoviti, da krščanska stran nima zadosti intelektualnih potencialov, ker je bila katoliška inteligenca po vojni več ali manj likvidirana, krščansko občestvo pa potisnjeno na stran družbenih dogajanj, zaradi načrtnega nasilja nad njim celo porinjeno v družbeni geto, tako da se kristjani šele danes politično osveščajo, a se kot družbeni dejavnik še ne uveljavljajo. Vrnitev kristjanov na družbeno prizorišče pa po vsem videzu ne bo mogla teči po starih kolesnicah; kristjani bodo morali šele opraviti temeljito analizo svoje preteklosti, ugotoviti svoje napake in iz njih potegniti potreben nauk. Pripisovati vse zlo samo nasprotniku je namreč preveč enostavno, čeprav vabljivo.

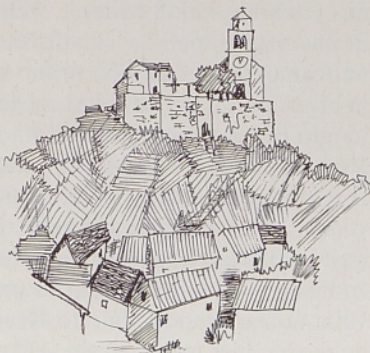
In še spodbudno besedo našim bralcem v zamejstvu in zdomstvu?

Zamejci in zdomci so del našega naroda in imajo vso pravico soodločati o narodni usodi. Negativen odnos jugoslovanskih oblasti do naše politične emigracije je samo vidni zunanji znak nesposobnosti tega režima, da bi objektivno presodil svoj položaj in da bi tudi deloval kot predstavnik naroda, ne pa ene same politične stranke.

Kakšno prihodnost predvidevate za Jugoslavijo?

Obstala bo samo kot demokratska skupnost ali pa bo propadla. Kakor sem omenil v svojem nastopu pred Evropskim parlamentom v Strasbourgu v preteklem letu, je mesto Jugoslavije lahko samo v Evropi, v navezanosti na njeno kulturo in politično izročilo: brez tega tudi tehnološko ne more v korak z razvitim svetom. Alternativa je samo ena: ali v Evropo ali v balkanizacijo 18. stoletja.

SPOMINI MILANA GUŠTINA

MLADIKA začenja s prvo letošnjo številko objavljati vojne spomine primorskega Slovence, ki ga je dramatično svetovno dogajanje kot mladega, komaj poročenega fanta, spravilo najprej z italijansko vojsko v Severno Afriko in potem v nacistično taborišče v Dachau. Avtor teh spominov je zdaj že umrl **MILAN GUŠTIN** (1920-1972), doma s Cola na Repentabru, iz domačije, ki ji še zdaj pravijo »Vlkovi« in kjer še danes živi njegov brat Alfonz Guštin. Temperamenten in živahen dečko je bil nadarjen, zato mu je bil namenjen študij v goriškem semenišču, toda fant se je temu uprl in na pragu II. svetovne vojne je tedanji repentabski župnik Emil Wester, ki je s svojimi farani preživel najtežja leta fašizma in vojne, že blagoslovil novo družino.

Uredništvo je zapiske dobilo od avtorjeve hčerke, sedanje repentabske organistke Milene Guštin Bertolino, ki je po očetu posedovala pesniško žilico. Spomine je jezikovno obdelala Ester Sferco.

Na pepelnico 1940., ko smo ravno pokopavali pusta in sem ošemljen v cerkovnika začel z obredom, sta se nenadoma pojavila v gostilni orožnika:

»Kdo je tu Gustin Milano?«

V trenutku sem razumel, kaj to pomeni. Prijazno sem povedal, da sem to jaz, nakar sta mi izročila rdečo dopisnico, kjer je poleg drugega bila podčrtana beseda »immediatamente«. Torej takoj! In kam? K vojakom, seveda.

Rekel sem jima, da se bom predstavil takoj naslednjega dne, toda vztrajala sta, naj grem tja takoj. Seveda sem ju prosil in jima ponudil, naj pijeta na moje slovo. Pila sta in mi tudi rekla, naj bo, toda jutri moram zagotovo oditi. Pusta smo pokopali z vsemi častmi, kot je pač običaj, nato se je ples nadaljeval do jutra. Ko sem prišel domov, sem takoj povedal ženi, da moram k vojakom. Seveda sva bila oba v solzah, jaz skorajda bolj kot ona, in tako sem se začel pripravljati. Mati mi je skuhalo celo pleče, da bom imel za na pot, hčerka je bila stara šele dve leti in je tudi ona jokala, ker nas je pač videla, saj drugače ni vedela, za kaj gre. Okrog desetih sem šel pozdravit vse prijatelje in znance, nato sem se napotil v Trst na vojaško okrožje. Prispel sem šele popoldne. Čakalo nas je okrog sto mladeničev, h kateremu oddelku nas bodo določili. Pri-

Bruna Pertot

NOČ PO TORTI IZ ČOKOLADE

*Ko je odbilo
polnoči,
so prišle
meduze tri:
žive kače mest
mesto las,
polzek
in steklen obraz
in iz teme
me prebodlo
kozje škilavo
in zlo
je Polifemovo oko.
S strašno roko
je zgrabil
skale,
kot bile bi
trhle skorje,
jih metal za mano
v morje,
da bežala sem,
kot nora,
od strahu
je vpila gora,
vpile trave so
in ptice,
omedlele vse
cvetice,
morje iz sebe
je skočilo,
mi cefralo
srajco, krilo,
čolnič moj
pa je zagnalo,
kot orehovo lupino
zdaj v nebo,
nato v globino.
Sem si rekla
ecce konec,
tu je dno,
dno najglobljega
oceana.
In nato
sem odprla
oko:
mirno je plaval*

čolniček
v drobni skledi
iz porcelana.

V njej je pajek
Polifem
našel
svojo mokro
smrt:
sem pobrala ga
na bilko
ter ga nesla
ven na vrt.

A potem
je vstala zarja,
zarja,
ki se s kosi
pogovarja
in,
odkar obstaja
svet
dan prinaša
spet in spet.

PRODAJALEC ČEVLJEV

Nogo imate
drobno,
kakor kakšna
vila.

Kakšne pa bi radi?
Morda te,
iz puha,
da bi bolj
letela,
kakor pa
hodila?

Take bi prav rada.
Ali rajši iz
trave,
mlade in dehteče,
da bi me ponesli
do zakladov
sreče.

Pravite,
da take?
Saj smo jih
naročili,
ali —
(vsaj do danes)
nismo jih dobili.

padel sem 6. topniškemu polku v Modeni. Ob desetih zvečer sem odpotoval iz Trsta in došel v Modeno šele naslednje jutro. V vojašnici se nas je zbralo kakih trideset. Peljali so nas v neko pisarno, nas popisali in nas nato napotili v skladišče. Popoldne so nas preoblekli v vojaško uniformo in seveda zvečer nismo smeli ven, kar je trajalo nekaj dni. Vreme je bilo lepo, jasno, le nekaj snega se je še belilo na tleh. Vsak dan je prihajalo čedalje več novincev, da nas je bila v 15 dneh vojašnica polna. Vsak dan smo telovadili, korakali itd. Šele prve dni aprila so ustanovili iz rekrutov novi polk, in sicer 204. topniški polk. Takrat še sploh nismo vedeli, kam nameravajo z nami. Ko pa je nekega dne neki major ukazal, naj se vsi preoblečemo, nam je bilo končno jasno, da bomo šli v Afriko. In nismo se motili. Zjutraj so nas pospremili z godbo na kolodvor in z vlakom smo se odpeljali do Neaplja. V Neaplju so nas takoj prepeljali do morja, kjer nas je čakala velika ladja »Duilio«. Vsi smo se torej vkrcali na to ladjo in proti večeru smo odpluli. Morje je bilo gladko in mirno, Neapelj se je čedalje bolj oddaljeval in z njim Vezuv s svojo prosojno perjanico.

Sredozemsko morje je bilo iz dneva v dan bolj razburkano, da nas je premetavalo, kot bi pluli v škatli vžigalic. Večkrat sem pomislil na to, da ne bom nikoli več videl svojega rojstnega kraja. Razmere so se slabšale, tako da smo morali vsi v podpalubje, ker so visoki valovi občasno pokrivali ladjo. Končno pa je naslednjega dne morje malce popustilo. Zlezli smo na palubo in opazovali neskončno vodo okrog nas, nikjer ni bilo kopnine, ladja pa se je zibala kot dete v zibeli. Tudi ponoči nas je ob luninem soju in brljenju zvezd obkrožala le voda, sama voda. Spet nas je metalo sem ter tja po razburkanem morju, ko smo daleč na obzornici zagledali kopno. Čez kakih pet ur smo tudi končno dospeli do suhega, in sicer do mesta Tobruk. To je bilo mesto brez zelenja — le tu pa tam se je bohotila kaka palma. Velikokrat sem pomislil na naše polje, ki je bilo tako različno od tega golega pogorišča. Ljudje so bili čisto tuji, različni, s turbanom na glavi, ženske pa vse pokrite, tako da še oči nisi videl. Bil sem žalosten in potrtn, zdelo se mi je, da sem prišel v pravi pekel.

Iz Tobruka so nas na kamionih odpeljali do Derne. Pred nami se je širila ogromna puščava, daleč na obzorju niti drevesa. Po več kot osmih urah vožnje smo vendar dospeli do Derne, to je do zelo lepega mesteca z bolnišnico in lepimi lokali, kjer pa si za žejo dobil le pivo, domačini so v glavnem pili čaj. Naš kamion se je ustavil na glavnem trgu in tu smo kar v njem prenočili. Naslednje jutro smo nadaljevali do Cirene in naprej do Apolonije. V Apoloniji so nas končno porazdelili po vojašnicah, kjer so bili fašisti, saj je bila divizija, ki smo ji odslej pripadali, divizija »3. januar«, ki ji je poveljeval general Somma. Naš regiment je vodil polkovnik Quinzio. Zdelo se mi je posebno zanimivo, da smo imeli majorja iz Trsta, ime mu je bilo Cerbino, danes¹⁾ je general v pokoju. Bil je odličen možakar, pravi »triještina«. Z nami »tržačani« in sploh z vsemi je lepo ravnal.

Po mesecu dni, ki smo jih preživeli v tem mestecu, so nas dokončno premestili v oazo »Giovanni Berto«.

Tu smo si postavili šotore in začelo se je novo življenje. Na zeleni planoti, zeleni kot pri nas, je rodila tudi trta, zorelo je sadje vseh vrst — hruške, jabolka...

Podnebje je bilo znosno — nekoliko vroče podnevi, ponoči pa hladno, celo zeblo je. Pijače si dobil po želji: vino, žganje, konjak in celo pivo »Dreher« iz Trsta, to pa le v litrskih steklenicah. Dan je potekal

¹⁾ Ko je avtor pisal te spomine.

enolično: vstajanje, marširanje, nekaj vaj s topovi, nočni počitek. To se je ponavljalo iz dneva v dan. V kuhinji je bilo dovolj hrane, pred njo pa kar sodi vina, da si si lahko vzel, kolikor si sam hotel. Imeli smo tudi svoj bife, kjer si lahko kupil cigarete vseh vrst — od »afrike«, »tre stelle«, »nazionale« in nekaj afriških vrst. Vsak dan smo popili osminko janeževca, to je pijače, ki je najbolj zdrava v vročih krajih. V hrani pa si vendarle dobil nekaj puščavskega peska, ki mu tu pravijo »gibli«, to je tako droban pesek, da zleze v vsako luknjico in se ga ne moreš otresti. Za jajce je bilo treba plačati le z 20 stotinkami, ker niso poznali drugega denarja. Če si torej nameraval plačati z drugačnim bankovcem, na primer z bankovcem za 100 lir, nisi dobil niti enega jajca. Ko smo se Slovenci zbirali, smo se vpraševali, kdaj bomo šli na dopust, čeprav nismo doslužili niti dveh mesecev vojaščine — tako se pač dogaja z vsakim novincem.

Živina je bila podnevi in ponoči kar zunaj, saj zanjo ni bilo hlevov. Govedo je bilo tolminske vrste, torej bele in rjave barve. Ker ni bilo dovolj travnikov, je bilo popolnoma sestradano. Tudi klavnic ni bilo — če je bila žival bolna ali pa primerna za zakol, so jo zaklali kar zunaj, kjer je potem neznošno smrdelo. Na planoti je tudi veliko Furlanov obdelovalo zemljo. Skrbeli so za lepe nasade trte, hrušk in jabolk, največ pa je bilo palm z dateljni. Hiše so bile podobne našim, koloni pa so razpolagali z raznimi stroji, da je bilo delo lažje. Pri njih si lahko dobil hrano in pijačo, seveda za denar. Ostali prebivalci pa so bili črnopolti, ljudje naše rasti, govorili pa so nerazumljiv jezik. Po gostilnah so večinoma pili čaj, njihova hrana pa je bila podobna južnoitalijanski kuhinji, kot sadje so uživali banane in dateljne. Večina moških je bila pri vojaki, njihov oddelek se je imenoval »Ascari«, poveljevali so jim črni oficirji, torej »gliha vkup štrih«.

Opazil pa sem čudno stvar. Kljub temu, da se je črni človek kar naprej umival, je njegovo telo vedno dišalo po divjačini. Če si imel dober voh, si precej ugotovil, da je v oddaljenosti kakih sto metrov tak človek. To se mi je večkrat zgodilo. Ko pa si bil zvečer prost, nisi smel sam v mesto ali pa na podeželje; ukaz je bil, da sta smela ven najmanj dva s pištolo oborožena vojaka.

Večkrat pa sem si upal tudi sam in seveda z nenabito pištolo, toda nikoli nisem nič hudega doživel, saj sem vedel, da so črnici ravno takšni ljudje kot mi, celo boljši. Če pa te je zasačila obhodna straža, da si sam in neoborožen, si bil obsojen na deset dni počitka v šotoru na soncu,

stran 9 ||||►

ZAMERA

*Maček,
pa krščansko
ime!*

*Ljubi moj,
to res
ne gre!*

*Le počasi!
To bilo je
v starih časih.*

*Ali veste,
kaj na svetu
je pravih
krščenih prasic?*

*Da ne omenjam
ovc in kozlov,
kaj bi pravil,
to ni vic!*

*Jaz sem maček,
kot je treba
in pošteno
rad živim.*

*Ob nedeljah
grem pred
cerkev,*

*kakor morem,
Ga častim.*

*Le ozrite se
krog sebe!*

*Sem zameril vam,
da veste,
mijav, mrmijav!*

*Gospod župnik,
kar je prav!*

Ljubka Šorli

Slovenska beseda

*Od zibelke spremljaš me skozi življenje, vsa blaga in mila, slovenska beseda,
tvoj zvok je ko harfa, ki zbuja k veselju mi srčna čutila, slovenska beseda.
Ni pevčice v gaju med ptičjimi zbori v zelenem razkošju pomladnega jutra,
ki z večjim zakladom srce bi in dušo, kot ti, bogatila, slovenska beseda.
V viharjih preteklosti, kot hudodelka, bila si preganjana in ogrožena,
trpela krivice si, strah, sramotenja, a nisi klonila, slovenska beseda.
Po vsakem udarcu si s Kristusom vstala, kot on poveljučana, čista, blesteča,
in v narodu moč in zaupanje vase si spet prebudila, slovenska beseda.
Nevarnosti tebi še vedno grozijo, nestrpnost ti vzpon proti soncu ovira,
ponižanje brani ti peti ko slavčku prestrižena krila, slovenska beseda.
Zato še vse bolj si mi draga, najdražja, od božje Pravičnosti blagoslovljena,
do ure poslednje boš v meni zvenela, mi večnost odkrila, slovenska beseda.*

Veliko pričakovanje - prazniki

Prazniki so dnevi, na katere nas vežejo predvsem spomini na čustveno bogato obarvani čas, ki smo ga kot otroci še znali preživeti v družini. Ta toplina je ostala tako trajno zapisana v naših srcih, da jo skušamo še naprej posredovati našim otrokom. To se dogaja tudi takrat, ko so prazniki morebiti verskega značaja, sami pa nismo ravno najbolj zavzeti za vero ali smo celo do nje brezbrizni.

In tako postanejo prazniki priložnost za družinska srečanja, za skupne obede, za obdarovanje, za družinske sprehode v naravo... V srcu sicer neverujoči, ohranjamo naprej neko tradicijo lučk in bliščov, slavnostnih kosil pisanih paketov s pentljo. Takih, ki se, če so bili namenjeni sorodniku, ki je šel svoje praznične počitnice preživeti v turistični kraj, še nekaj časa valjajo na tej ali oni domači polici, potem pa jih umakneš, saj se je s koncem praznikov potešilo tudi tvoje navdušenje nad obdarovanjem. Kar pravzaprav še čudno ni, saj nas danes, če se poslužim misli nekoga italijanskega pisca, obdarujejo že vsi po vrsti. Od pralnih praškov do proizvajalcev hrane za mačke in pse. Nikamor se ne moreš več premakniti ne da bi bil obdarovan. In za to ni treba niti posebne priložnosti. Zato so včasih praznična obdarovanja tak problem: saj imamo že vsega!

Za mnoge so danes prazniki le dan, ki ga izkoristiš za to, da spiš do poznega, potem ko si na predvečer do poznega vztrajal pred malim zaslonom. Za gospodinje morda priložnost, da prepriča družino in jo spravi nekam ven na kosilo, tako da ji vsaj kuhati ni treba. Za otroke pa pretveza, da lahko ves dan buljijo v televizijo, dokler jih zvečer od prenapetosti ne začenjata razganjati sitnost in nestrpnost.

Zgodi se, najraje ravno takrat, ko smo si zamislili, da bomo praznike preživeli udobno, brez obveznosti, da se ti v hišo zasede najbolj neprimeren in dolgovezen znanec. Zgodi

se, da počti, za ta čas naravnost neverjetno, cev, ki ti v radiatorje dovaja vodo. In šele tedaj ugotoviš, da so vsi inštalaterji na počitnicah v zimskoturističnih krajih.

V praznično muko spadajo še tisti že skoraj obvezni obiski sosedov, ki so prevečkrat prerasli le v neprijetno dolžnost, brez prave volje. Včasih jih toliko časa pripravljaš, dokler te prazniki ne presenetijo s svojim koncem. Vsa igralska sposobnost se

ti takrat nabere v razočaranje, ki je konec koncev le tolikšno, da ga lahko še primerno izraziš sosedu, ko ga na prvi delovni dan slučajno srečaš na mrzlem dvorišču pred odhodom v službo.

Od dragih prijateljev te za praznike obiščejo le tisti, ki nimajo možnosti za odhod kam zdoma in jih končno prevelik dolgčas napoti k tebi. Navadno jih nepoznavanje tvojih navad usmeri v izbiro najbolj neprimerne ure. Morda si hotel enkrat toliko zgodaj v posteljo, če je to zvečer, ali si se hotel posvetiti po dolgem času svojemu najboljšemu konjičku. Da ne govorimo o dolgih otroških obrazih, ko si jim obljubil, da jih pelješ v kino, namero pa je preprečil tak zahteven obisk.

Navadno so najbolj posrečeni tisti obiski, ki te zasačijo med pripravljanjem kosila ali med čiščenjem kopalnice. Gost poln razumevanja ti ves čas zatrjuje, da naj te njegova navzočnost ne moti in da kar delaj naprej svoje delo. In če se ti že ne zgodi, da si v juho pozabil dati sol, potem te že nekako moti rovariti po kopalnici, kjer kot trofeje jutranjega umivanja visijo kosi otroških pižam povsod in vzorci umazanega perila nemarno razkazujejo potrebo po pranju ravno pred čevlji tvojega obiskovalca.

Odločno se ti upre, da bi pred njim »mešal« po straniščni školjki in se raje odločiš za lupljenje krompirja. Ker pa gostje še ne kažejo prave namere, da bi odšli pred kosilom, doložiš vsega toliko, da je kosila dovolj za vse. Ko pa imaš pripravljeno goro vsega in elegantno urejeno mizo z dodatkom za goste, ti potegnejo na dan svojo odločnost in se kategorično uprejo vsakršnemu skupnemu kosilu, ki bi tebi prinašalo dodatno delo. Zaprepaščeno jih pozdraviš, po poslednjem poskusu prepričevanja, izza kupa odvečno olupljenega krompirja in prečiščene solate. Sam ostaneš v kuhinji, kjer še pravega pogovora nisi mogel posvetiti svojim znancem.

Bruna Pertot

ČE IN KO

*Ko bom stara
(če bom kdaj),
bom prebivala
ob vodi:
voda je
sok in kri
sveta.*

*Ko bom stara,
(če bom kdaj),
bom prebivala
v tišini:
od tam
je bližje
do Boga.*

*Ko bom umrla,
(če bom kdaj),
bom prebivala
v svetlobi:
iz višave
iz daljave
gledala
bom to življenje.*

*Bo kot drobna
ugasla zvezda
vse veselje
in trpljenje.*

Ti pa ne odnehajo in te včasih, sicer simpatični in prijazni ter polni lepih želja, po telefonu zasačijo ravno takrat, ko si hotel skozi vrata, da bi hitro nakupil še to in ono pred opoldansko zaporo ali izkoristil pol ure sonca za sprehod z družino. Kot na trnih odgovarjaš z najbolj skopimi nikalnicami in pritrtilnicami, da bo morda tvojemu telefonskemu sogovorniku postalo jasno, kako nimaš časa. Nato se odločiš in mu poveš, kaj si nameraval. Odtali se v reki samoobtožbe, kako da ti odjeda skopo odmerjeni čas, in da je pravzaprav že pozna ura za nakupovanje, pa vendar, da ti ne bo v oviro, le to in to ti je hotel ali hotela povedati. Cela stvar traja toliko, da ob koncu pogovora že razmišljaš, ali bi poskusil še ujeti odprto trgovino in ali bo sonce še toliko vztrajno, da boš z družino, ki svoje nestrpnosti kar ne more skriti, nejevolje pa še manj, opravil sprehod.

In kaj naj rečem o kosilih, ki so že povsem naravno kronično pozna. Ko z veliko muko končno spraviš k mizi

Slovenska družina ima na mizi mladiko

vse družinske člane in smo vsi zbrani, zabrni velikokrat osovraženi telefon. V tem, ko se ne želiš zameriti niti družini niti sogovorniku ne, se po žici pogovarjaš kot bi žrl trnje. Za tem kot na trnih zopet sedeš k mizi, kjer te pogledi drugih nejevoljno prebadajo, kakor če bi bil ti kriv, ker po telefonu ne moreš ravno vsakomur takoj zapreti ust, češ da je kosilo na mizi. Radovednost pa ti ne da, da bi telefonski zvonec brnel v prazno.

V takih dogodivščinah minejo prazniki, ki so v predprazničnem vzdušju obetali toliko. Pred seboj so ustvarili veliko pričakovanje in potem izpolnili le malo želja in dali premalo zadoščenja, če smo v njih iskali le pobegli spomin ali že nekoliko prašno tradicijo.

Morda bi v njih morali iskati neki globlji pomen, neko pristnejše prepričanje in občutke. Toda kakšno v reki besed, ki navzlic vsemu, kar se dogaja v svetu, le govorijo, govorijo, ne da bi se udeležile in uresničevale v tistem, kar bi človeštvu prinašalo olajšanje.

In zato še vedno tisoči otrok po svetu umirajo; potrebni, bolni in stari v brezupu čakajo; mi pa kupujemo sebi in svojim otrokom preobilico hrane, slaščic in pijače, odvečnih oblek in takih igrač, s kakršnimi nimaš kaj početi, ker delajo vse same. Prav tako kakor nekateri nimajo kaj početi z obiskom, ki se jih spomni le enkrat na leto, ko pa so vse preostale dni potisnjeni v kot in pozabo.

SPOMINI MILANA GUŠTINA

◀ stran 7

kar je bilo hujše kot pripor v Italiji. Iz dneva v dan sem razmišljal, čemu so nas pripeljali sem, kamor je seglo oko sam pesek, le okrog mesteca nekaj zelenja. Res pa je bilo, da so nas plačali kot »cesarjevo stražo«, kar po trinajst lir dnevno. Nekaj smo dobili, ker smo služili izven države, ostalo pa kot nekakšne doklade. Vse je bilo v najlepšem redu; denarja ni primanjkovalo, še manj hrane, cigaret, vina po želji, celo pet litrov na dan — le eno si pogrešal, dom se ti je vsako minuto pojavljal pred očmi, a v neizmernosti morja in puščave nisi več vedel, kje si.

V regimentu nas je bilo enajst Slovencev, nekaj iz Trsta, dva iz Kreda pri Kobaridu, eden iz Gorice in dva iz Vipave. Vsako jutro smo najprej ugibali, kdaj bomo šli na dopust. Mladenič iz Kreda je pravil, da pojde za Veliko noč, do katere je bilo samo še nekaj dni. Jaz sem pritrtil, rekoč, da je najbrž uganil, če ne pojde ravno to, bo pa šel na dopust kako drugo Veliko noč, saj vendar ni povedal, katero.

Nato sem zbolel. Ne spominjam se točno, kaj me je bolelo, menda hrbet ali rebra, ker sem vedno spal na slami. Zdravnik mi je po pregledu predpisal pet dni počitka, kar pa ni bilo nič novega, saj sem počival že tako v isti slami in pod istim šotorom.

Spet sem šel na pregled in izjavil, da ni nič bolje, a zdravnik mi je le podaljšal počitek. To je trajalo kake tri tedne, do dneva prisege.

Na veliki ravnini je stal kamion in na njem italijanska zastava z mitraljezom. Zbrala se je cela divizija, lepo urejena v kolonialnih uniformah z brezhibno čistimi puškami, ki so se svetile v soncu. V šotor je vstopil oficir in me vprašal, če mi je mogoče iti na prisego. Odvrnil sem, da bi šel, če mi pusti obleči površnik, ker me trese mrzlica.

(dalje prihodnjič)

NA ROBU

Gambassinijevi slovenski »znanci«

Znani veljak Liste za Trst Gianfranco Gambassini se večkrat rad proslavlja s svojevrstnimi izpadi proti vsemu, kar je slovenskega. Njegove izjave pa rade volje objavlja tržaški dnevnik »Il Piccolo«. Pred prazniki, točneje 20. 12. 1988, pa je »Piccolo« v rubriki »Segnalazioni« objavil Gambassinijevo pismo, ki nas je posebej zbudlo v oči. Poleg običajnih napadov na razne slovenske stranke in organizacije, je Gambassini izjavil, da ima »odlične slovenske znance«.

Ne bomo se ustavljali pri Gambassiniju in »Piccolu«, saj ju sleherni zamejski Slovenec že preveč dobro pozna. Sprašujemo se le, kdo naj bi bili ti Slovenci, ki so, sodeč po Gambassinijevi izjavi, v prav dobrih odnosih z njim. Radovedni smo namreč, kdo ima v naši skupnosti interes gojiti prijateljstvo z listarskim prvakom in njemu podobnimi.

Igor Vrabec

KI SI

KI SI

O Ti, ki si, ki ostajaš eno sredi nešteti rojstev,
ki iz plamenega vodnjaka nakalaš polni gral
[naše zavesti,
obsvetli našo pot k samospoznavi, nadahni nas
[z upanjem,
pobožaj naše žrtvovanje, ko se nam zlató lati v srcih!
Eno si, slap tihote, obstrt s samim seboj.
Um si, ki se igra in izseva delce sebe;
naphaš jih s samobitnostjo, izsanjano za večno
[stvarjenje.

Vsaki misli in vsakemu semenu daruješ svobodo
[obstoja.
Si volja, rojevanje in pretvarjanje verige življenja.

Ti nas motriš v našem smehu in joku,
bdiš nad našimi krčevitimi sanjami,
otiraš naše potno čelo, ko nas blodijo gnevni prividi,
kličeš nas v sozven samouresničitve.

O Ti, ki si, ki si brez ločnice,
ki si sila prvinske resničnosti,
ki si narava oblastnica v primežu lepote in nagona,
ki si človeštvo, pogumno gazeče trhlino nevednosti,
bodi biser naših izkušenj, naša gnoza o celoti!

Bodi nam misel, ki odkriva izvor same sebe,
bodi naš spomin in naše odpuščanje,
naša hvaležnost in naša darežljivost!
Bodi ledina miru, naš božič prvega sozvoka luči!

Vsepovsod krika ljubezni in rojstev!
Veter Te prinaša, ogenj Te ogreva,
voda Te ziblje, zemlja Te hrani, narava Te opeva;
plamikaš v zvezdah in v ostrinah našega hrepenenja.
Tvoje kraljestvo se spušča po ježi med vidnim
[in nevidnim.

Ko človek zdaj raste v novo zavest,
spomni se tudi tega naroda, ujetega v svoje okove,
spremljaj ga, ko seje in žanje srečo in voljo,
čuvaj to svojo struno!

NI SMRTI, NI SLOVESA

Vsak drobec obcestnega prahu
je zaradi Tebe žlahten in svet.
Vse je ljubljeno in potrebno,
kjer žubori Tvoja alkimija.

Nič ni izničeno, nič ni zaman,
vse je predelano v Tvoji kovačiji;
življenje in smrt se vijeta v gavoti,
v novembrski prelevitvi nič ne čemi.

Ni smrti, ni slovesa,
srečali se bomo spet in spet,
skupaj bomo kovali prastaro prvino
spet in spet...

Vsak pripetljaj nam je odzrcaljen opomin;
bežati ne moremo nikamor,
okoličeni v utripu zavesti;
ne moremo bežati pred odgovornostjo.

Kar smo ustvarili, to se nam povrača.
Nič ni izničeno, nič ni zaman.
Ni smrti, ni slovesa.
Vse je v Tvoji skrbi in ljubezni.

GLEJ, ČLOVEK

Glej, človek, demiurg...
cimetast prah, demenca prevzetnosti,
čmrlj misli, brekn čustev,
mrvljiva izgorina bliskavih noči.

Glej, človek, demiurg... -
vigenj vseh možnosti,
brsten, sončen, glinat,
gospodar, suženj.

Glej, človek, demiurg...
sovedec, ikebana usode,
obstret zmagoslavja, buditelj,
luč bo pritekla iz njega.

Glej, človek, demiurg...
ko bo žrtvoval vse,
bo ostal samo
Jaz Sem.

NOVA DOBA

Vihra se je spustila nad deželo,
podrla je ograje, ker je zemlja eno,
odnesla je korce, da vidimo zvezde,
razgalila je korenine stoletnikov,
razdejala je kripte in izpod pokrovov
odpihal ostanke in prah inkvizitorjev.
Nenadoma je bil ozarjen nov rod,
ki izpoveduje pokorščino tihemu glasu.
Zavelo je kot slaj albižanske čistosti,
nebo se je madonsko razsinjevalo;
nova doba se je bila usula
nad nami kot lavina.

GAJ

Opasajmo si ledja, prižgimo si svetilke!
Predolgo smo bredli po Mrtvem morju,
Jordan nas bo vodil v razzelenelo povirje,
kjer se bo slehernik sestal s samim seboj.
Onkraj zamolklega kršja je obljubljeni gaj.
Je kot odblisk sonca, kot odsev plemenite čudi.
Diši, kot da bi deviško cvetel iz našega znoja.
Buri v rast, kot da ga gnojijo naši boji.
Naša misel vestalka ga goji.
Kdor pozna njegov mir,
ne bo omahoval v umanjkanju.
Blagor njim, ki so krotkih misli:
njihov gaj bo na nezemski terasi
trajal dlje kot celine in morja.

Slovenska prosveta in Zveza slovenske katoliške prosvete

razpisujeta

XV. tekmovanje zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

*Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri
in mladinske igralske skupine, ki delujejo v naši de-
želi.*

*Tekmovanje traja do konca leta 1989. Izid bo
javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazni-
ku februarja prihodnjega leta.*

*Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmo-
vanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh
prirejalcev.*

*Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je tre-
ba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA,
Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA
SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica,
viale XX Settembre 85.*

V slovenska obzorja in čez

Mogoče ne veste, da...

- da je bila zadnja knjiga dr. Franceta Bučarja, ki je izšla ob novem letu in se s skrajno odprtostjo loteva problematike revolucije, že sredi januarja za dve tretjini razprodana...
- da je medžugorska vidkinja Marija Pavlović dala svojo ledvico bratrancu, ki je bil operiran v bolnici v Ameriki...
- da je Sovjetska zveza prvič objavila statistiko samomorov, iz katere izhaja, da je samomorilcev v SZ več kot v Angliji in ZDA, a manj kot v Franciji in ZR Nemčiji...
- da je Cerkev doslej proglasila za blažene 374 žrtev francoske revolucije...
- da bi bilo ljubljansko županstvo voljno odstraniti sporni spomenik med ljubljansko stolnico in škofijo, a da se temu upira Zveza borcev, ki pa je dejansko le paravan stalinističnega jedra slovenske Partije...
- da je sociolog W. Sombart naštel kar 187 različnih opredelitev socializma...
- da je slavni hrvaški kipar Antun Augustinčić, ki je dosegel največja priznanja pod Titovim režimom, prej delal skulpture hrvaškemu fašistu Anteju Paveliću...
- da bo jubilejni zbornik »Dom in svet 1888-1988«, v katerem sodeluje 30 avtorjev iz vseh treh Slovenij in ki obsega čez 250 strani, predvidoma izšel spomladi tega leta pri celjski Mohorjevi družbi...
- da se zadnja leta jehovci v Italiji množijo še hitreje kakor v Združenih državah Amerike...
- da bo Pariz spomladi slavil stoletnico znamenitega Eiffelovega stolpa, ki je bil slovesno odprt 11. marca 1889...
- da bo v reviji 2000 izšel dvajset strani obsegajoč govor, ki ga je v letu 1946 imel Edvard Kocbek pred vrhom KP Slovenije, z vrsto hudih kritičnih stališč do režimske stvarnosti...
- da nekateri absolventi italijanskih višjih srednjih šol v Trstu niso nikoli slišali, da v tem mestu živi slovenska narodna skupnost...
- da je naš sodelavec v Trstu prejel ekspresno pismo iz Ljubljane v 24 urah.

DSI v novem letu

Društvo slovenskih izobražencev je svoje kulturne večere obnovilo po praznikih s predstavitvijo novega romana tržaškega pisatelja Alojza Rebula »Jutri čez Jordan«. To delo je v ponedeljek, 9. januarja, v Peterlinovi dvorani predstavil mladi teolog Božo Rustja. Nekaj odlomkov iz knjige je prebral Livij Valenčič. Naslednji ponedeljek, 16. januarja, je DSI skupaj z združenjem MOST pripravilo predavanje Tarasa Kermaunerja o neznani drami Stanka Majcna »Brez sveče«. V ponedeljek, 23. januarja, je prof. Janez Rotar govoril o svoji študiji, ki je pravkar izšla v Ljubljani, »Primož Trubar in Južni Slovani«. Zadnji ponedeljek januarja pa je mladi Robin Schweiger predaval na zanimivo temo »Irska — izziv kristjanom«.

ŠKOFJE O MANJŠINAH

Ob svetovnem dnevu miru, ki ga je papež Janez Pavel II. posvetil varstvu manjšin, so 1. januarja spregovorili tudi o slovenski problematiki škofje v Trstu Bellomi, v Gorici Bommarco in v Vidmu Battisti. Posebno Bellomijev govor je bil jasen in pogumen. V Trstu je bil tudi tradicionalni pohod za mir. Pokazalo pa se je, da tudi nekateri njegovi pobudniki nimajo razčiščenih pojmov o tem, kako čuti in česa potrebuje manjšina.

Dr. Janez Rotar

SSK PRI ŠUŠTARJU

Delegacija Slovenske skupnosti je pred božičem obiskala v Ljubljani slovenskega metropolita dr. Šuštarja, mu izrekla voščila in se z njim razgovorila o narodnostnih vprašanjih.

NOTREDAMKE

Sestre notredamke so praznovale stoletnico prihoda v Trnovo (Ilirska Bistrica), kjer so imele do zadnje vojne ob samostanu znano šolo z zavodom. Danes je tam 18 sester.

SLOVENISTI NA HAVAJIH

Ob koncu novembra je bila na Havajih 20. konferenca Ameriškega združenja za pospeševanje slovanskih raziskav. Družba za slovenske študije je v tem okviru pripravila razdelek o prihodnosti slovenske nacionalne identitete. Udeleženci so bili iz ZDA, Slovenije, Avstralije, Avstrije in Italije (prof. Aleš Lokar).

KIPAR AHČIN V SLOVENIJI

Kipar France Ahčin, rojen 1919 v Domžalah, ki se je močno uveljavil v Argentini, je 12. januarja odprl prvo razstavo v domovini, in sicer v rojstnem kraju. Prenesli pa jo bodo še v Ljubljano. Na ogled je 107 del.

BOŽIČ V SLOVENIJI

Praznovanje božiča so v Sloveniji tokrat še kar poudarili v sredstvih množičnega obveščanja. Prvič je polnočnico iz ljubljanske stolnice prenašal ljubljanski radio, radio Študent pa še božično mašo. Na sporedu so bili še drugi božično, a ne versko uglaseni spredi. Po radiu in televiziji sta tudi tokrat voščila predsednik SZDL Jože Smole in metropolit dr. Šuštar. Njemu so tudi prvič omogočili, da je nudi versko tolažbo jetnikom v osrednjem slovenskem zaporu Dob pri Mirni.

LAIČNA MISIJONARKA

Prva slovenska laična misijonarka iz Gorice je mlada Terezika Srebrnič iz Števerjana. Tri leta bo delala v Maliju v Afriki.

JUBILEJNI KOROŠKI KULTURNI DNEVI

27. in 28. decembra so bili v Celovcu 20. koroški kulturni dnevi. Posvečeni so bili znanstvenoraziskovalnemu delu na Koroškem, letu 1918, nacionalni diferenciaciji na Koroškem, človekovim pravicam in kulturnim točkam.

SODNIK IN PROFESOR V RIMU

Profesor cerkvenega prava v Rimu dr. Viktor Papež je postal sodnik pri Rimski roti.

Podravnatelj Slovenika dr. Jožko Pirc, lanski predavatelj v Dragi, pa je postal predstojnik katedre za nauk o Cerkvi na papeški univerzi Urbaniani. Nasledil je tako prof. Janeza Vodopivca, ki mu je bil že asistent.

Pisatelj Alojz Rebula in Božo Rustja med predstavitvijo knjige »Jutri čez Jordan« v Peterlinovi dvorani.

gusta sv. Elisabeto Bichier des Ages, 5. novembra sv. Elisabeto, mater sv. Janeza Krstnika, in 19. novembra sv. Elisabeto vdovo in frančiškansko tercialko, hčer madžarskega kralja Andreja in turinško grofico (TAGLIAVINI I,227).

Že Skrabec (Zbr.sp.I,213) in Bezlaj (SVI I,40; ESSJ I,6) sta ugotovila, da se slovenska oblika tega imena glasi *Ávša*; ta apokopiran hipokoristik je dobil pozneje slabšalni pomen, saj pomeni že pri Pohlínu »zanikrno žensko«, danes poznamo vsi frazo *ávša ávšasta* v istem pomenu. V Trstu najdemo že 1354 trikrat *Auxa uxor Crismani Vrauxmich* (BM) in še 1368 *viru Auxe* (CAP CERE I,c.54v.). V drugih virih tega imena nisem našel, tudi KOŠTIÁL in BREZNIK ga ne omenjata. Pač pa je ime zapustilo sledove v osebnem imenoslovju.

Metronimični priimek na *-ič* iz tega imena se glasi *Avšič* (ZSSP Štajerska, LJ, NM, Radovljica, Postojna), *Aušič* (ZSSP Brežice, LJ), menda tudi *Aušec* (ZSSP Postojna).

Pri krajevnem imenoslovju ne moremo izvajati z gotovostjo nobenega imena iz našega hagionima: glej o tem SVI I,40. Poleg potočnih imen *Avšček* in *Avša* ter toponima *Nadavš*, ki jih Bezlaj tu navaja, lahko pritegnemo še nekaj imen iz ATLASA: *Avšje*, *Avška lazna*, *Avški Kuk*, *Avško*. Pri vseh teh imenih (*Nadavš* je v ATLASU odsoten) imamo verjetno opraviti s predсловansko osnovo. V krajevnem imenoslovju se ne ponovi nobena od priimkovnih oblik, ki jih lahko zanesljivo izvajamo iz našega hagionima. Tudi to je lahko posledica razmeroma poznega vdora tega svetniškega imena med Slovence.

KEBER 26 navaja slovenski hipokoristik *Špela*. Iz nje ga so se razvile priimkovne oblike *Špelar* (ZSSP Ilirska Bistrica), *Špelec* (ZSSP Štajerska), *Špeletič* (ZSSP LJ, Kočevje), *Špelič* (ZSSP Dolenjska, Štajerska, LJ), *Špeljak* (ZSSP LJ) in *Špelko* (ZSSP Krško, LJ, NM).

Enako previden želim biti pri navedbi hišnega imena *Auševa* v Kanalski dolini (CONICA 68).

Emericus

Latinski viri navajajo z oblikami *Emericus*, *Hemericus*, *Emricus* ime blaženega Emeriha, sina svetega madžarskega kralja Štefana, ki ga Cerkev praznuje 3. septembra. Ime je kajpada zelo priljubljeno na Madžarskem, kjer se v moderni obliki glasi *Imre*, medtem ko je stara madžarsčina poznala obliko *Imbreh*. Ime je germanskega izvira in se je glasilo *Ambrich*, *Amrich*: sestavljeno je s pridevnikom *rik-* »bogat, mogočen« v drugem delu, medtem ko za prvi del sestavljenega imena obstajajo različne razlage (TAGLIAVINI II,291).

Med Slovenci je bilo in je ime malo v rabi, slov. Zahod ga v preteklosti ne izpričuje. Iščemo ga lahko le med današnjimi priimki: *Emerih* (ZSSP MB), *Emeršič* (ZSSP Severovzhodna Slovenija, LJ), *Emeržič* (ZSSP PT, Šmarje), verjetno tudi *Emri* (ZSSP MS) in v madžarski obliki *Imre* (ZSSP Dolnja Lendava).

Ime ni pustilo sledov v slov. krajevnem imenoslovju.

Emma

Krška Ema ali Hema, grofica v Friesachu, umrla leta 1048, je bila proglašena za svetnico leta 1938, a že dolgo stoletij prej in sicer od prenosa njenega trupla v cerkev na Krki na Koroškem v letu 1287 jo je ljudstvo imenovalo svetnico. »Vztrajno, devet stoletij dolgo češčenje svete Eme med Slovenci je bila glavna podlaga njene kanonizacije«. Zato smemo reči, da je ona »najbolj naša svetnica« (LETO SVETNIKOVI II,665-669).

Starovisokonemško ime *Imma* ali *Emma* je ženski nasprotek imenu *Immo*, ki je izpričano od VII. stoletja; težko je temu imenu določiti etimologijo (TAGLIAVINI I,121).

Češčenje svete (H)eme na Slovenskem izpričujeta naselje Sv. *Ema* pri Podčetrtku (ATLAS 115/B2) in zaselek istega imena oz. cerkev na Junski gori v Rožu (ATLAS 34/A2).

V osebnem imenoslovju ga ni zaslediti. Komaj si upam navesti moško ime 1377 *Ema*, kmet v Gornjih Ravnah (KOS I,79), za katerega lahko samo hipotiziramo zvezo z našim hagionimom.

Vsekakor je v slovenskem imenoslovju malo sledov za »najbolj našo svetnico«.

Erasmus

Grško ime *Érasmus* je sorodno z grškim pridevnikom *erásmios* »želen, ljubljen«. Cerkev praznuje 2. junija sv. Erasma škofa, ki je umrl mučeniške smrti v Formiji za cesarja Dioklecijana, in časti še 3. junija sv. Erasma mučenca, 18. junija sv. Erasma pričevalca in 3. septembra sv. Erasma, mučenca v Antiohii (TAGLIAVINI I,179).

Ime se je zgodaj razširilo med Slovence: 1498 *Erasem Muffrin*, kmet v Postojni (KOS II,223). Kot priimek se je v nespremenjeni obliki ohranilo poredkoma: *Erazem* (ZSSP Krško), z aferezo začetnega vokala pa pogostoma in po vsem slovenskem prostoru: *Ražem* (ZSSP Primorska), *Razem* (ZSSP Sežana, Postojna, KR, LJ, Kočevje; TS; tu za fašizma poitalijančen v *Raseni*, gl. PIZZAGALLI 152), *Razam* (v Trziču za fašizma poitalijančen v *Raseni*, gl. PIZZAGALLI 167), *Ražen* (ZSSP Krško, Radovljica, Jesenice, Postojna, Ilirska Bistrica, Kamnik), *Razen* (ZSSP Ilirska Bistrica; Milje), *Razenj* (TS), *Rasem* (Milje, Dolina). V razvoju priimkovnih oblik je ime doživelo pisane spremembe: omenil bom najprej one oblike, ki ohranjajo v osnovi izvirni samoglasnik *-a-*; med njimi se je najbolj razširila imenska oblika s formantom *-man*: *Ražman* (ZSSP Sežana), *Razman* (TS, Milje; toda v tem zapisu se lahko skriva tudi priimek *Racman*, ki je tudi prisoten na Tržaškem v Dolini), *Rasman* (SPZM Gradisca; TS, Dolina, Milje, Devin-Nabrežina; za fašizma tu poitalijančen v *Relli*, gl. PIZZAGALLI 117,122,126), *Rasmani* (TS); morda spada sem tudi priimek *Ražun* (ZSSP Litija, LJ). Osnovni *a* srečamo pogostoma tudi v priimkovnih oblikah, pri katerih se je začetni *E-* spremenil v *O-*: *Oražem* (ZSSP vsa Slovenija), *Orazem* (TS; za fašizma tu poitalijančen v *Orazio*, gl. PIZZAGALLI 119), *Oražen* (ZSSP Kamnik, CE, LJ, NM), *Orazen* (TS); iz te priimkovne oblike so izpeljani apokopirani hipokoristiki *Oražè* (BREZNIK 262, Kapla v Rožu), *Oraze* (ZSSP LJ), *Oraš* (BREZNIK 262, Radiše, Škocjan v Podjuni), *Oraš* (BREZNIK 262, Šteben v Podjuni), *Orasch* in *Orrasch* (na Tržaškem za fašizma poitalijančena v *Orazi*, gl. PIZZAGALLI 149). Edina priimkovna oblika z osnovnim *a*, ki jo moram še omeniti, je aferetična in se glasi *Ažman* (ZSSP severna polovica Slovenije), *Azman* (SPZM Ronchi d/L; TS), gl. o tem JAKOPIN, Vprašanje priimkov na *-man* v slovenščini.

Mnogo številnejše so priimkovne oblike, ki so osnovni *a* spremenile v *o*: če naj jih nanizam po istem vrstnem redu, bom začel z *Rožen* (ZSSP Dravograd), *Rožin* (ZSSP LJ), *Rožman* (ZSSP vsa Slovenija), *Rosman* (ZSSP Radovljica, LJ, MB; SPZM Fogliano-Redipuglia; TS), *Rozman* (ZSSP vsa Slovenija), *Rosmann* (ZSSP LJ, MB; TS), *Rossmann* (ZSSP CE), *Rossmann* (TS), *Rožmanec* (ZSSP LJ), *Rožmanc* (ZSSP Krško, LJ), *Rožmanič* in *Rožmarič* (ZSSP Litija), *Rozmanič* (ZSSP Štajerska, Radovljica), *Rozmarič* (ZSSP PT, Konjice), *Rožun* (ZSSP Litija, Krško), *Orožim*

(ZSSP Laško, CE), *Orožen* (ZSSP Štajerska), *Orožin* (ZSSP MB), *Orož* (ZSSP MB, LJ, Konjice), *Oroš* (ZSSP CE, PT), *Oros* (ZSSP Dolnja Lendava, MB). Ob njih sledi še vrsta novih: *Rože* (ZSSP LJ, Sežana), *Roze* (na Tržaškem za fašizma poitalijančen v *Rose*, gl. PIZZAGALLI 153, in v ti obliki še prisoten v TS in Miljah, *Rosé* v TS), *Rožej* (ZSSP Dravograd; BREZNIK 262 Devica Marija na Jezeru), *Rosei* (TS), menda tudi *Roža* (ZSSP MS) in *Rožaj* (ZSSP severovzhodna Slovenija), *Rožaji* (ZSSP Dolnja Lendava). Patronimik *Rožič* je močno razširjen (ZSSP vsa Slovenija; SPZM GO, Števerjan), *Rožič* (ZSSP Tolmin), *Rožic* (ZSSP Šmarje); pri pisnih variantah *Rosig*, *Rosigh*, *Rosic*, *Rosich* (SPZM GO, Čedad, poredkoma v Furlaniji), *Rosic*, *Rosich*, *Rosizh* (TS; tu za fašizma poitalijančili v *Rosi*, gl. PIZZAGALLI 153,167) je treba dopuščati možnost križanja z drugimi osnovami (prim. v ZSSP *Rosič* v Tolminu ipd), česar se ni treba bati pri obliki *Roschitz*, ki jo PIZZAGALLI izpričuje na Tržaškem in so jo poitalijančili v *Rosi* (153). V omejenem obsegu je srečati tudi manjšalno/patronimično obliko s formantom *-ec*: *Rožec* (ZSSP Sežana), *Rosec* (na Tržaškem za fašizma poitalijančili v *Rose* in *Rosi*, gl. PIZZAGALLI 122,153), *Rožac* (ZSSP Sežana), *Rosaz* (Milje). Druga zelo razširjena priimkovna oblika, ki izhaja iz našega svetniškega imena, je 1656 *Juri Rosanez* (F. MARENZI), *Rožanec* (ZSSP Logatec, CE, LJ), *Rožanc* (ZSSP Štajerska, Gorenjska, Primorska), *Rozanc* (na Tržaškem za fašizma poitalijančili v *Rosani*, gl. PIZZAGALLI 153), *Ražanc* (ZSSP Krško, Dravograd). Bržkone bi lahko še šteli nekaj priimkovnih oblik, ki spadajo sem, a se temu izogmem zaradi nevarnosti križanja z drugimi osnovami. Pač pa je treba še omeniti priimkovne oblike, pri katerih je osnovni vokal doživel redukcijo: *Reže* (BREZNIK 262), *Režek* (ZSSP Gorenjska, Dolenjska, Štajerska), *Režun* (ZSSP Štajerska, LJ) in enkratno 1633 *Lazar Irsche* (Koroška, CONICA). Tudi v tem primeru se ustavim pred nevarnostjo križanja z drugimi osnovami (rog-, rž- ipd.). JAKOPIN 1977,150 je mnenja, da smemo vsaj delno prišteti k tem priimkovni obliki *Rezman* (ZSSP KR, Štajerska, Kočevje), *Resman* (ZSSP Gorenjska, Črnomelj, Štajerska, LJ, Kočevje); seznam najbrž še ni popoln.

Eugenius

Grško ime *Eughénios* izhaja iz pridevnika *eughenés* »rojen v dobrih razmerah, plemenitega rojstva«. Cerkev časti dolgo vrsto svetnikov s tem imenom (TAGLIAVINI I, 232).

Edina priča tega hagionima v slovenskem imenoslovlju je enkratno priimek, sestavljen z dvojnimi formantom, *Evgoničič* (ZSSP MS).

Fabianus

V večji meri kakor ime *Fabius*, ki je v Rimu bilo lastno pripadnikom *gens Fabia* (morda v zvezi z rastlinskim imenom *fabia* »bob«), in kljub dvema svetnikoma tega imena se je med kristijani krepkeje razširilo iz njega izvedeno ime *Fabianus*. Cerkev časti 20. januarja sv. Fabijana, papeža in mučenca, 25. januarja sv. Fabijana, mučenca na Siciliji, 16. februarja sv. Fabijana mučenca, 28. junija sv. Fabijana, mučenca v Afriki, in 31. decembra sv. Fabijana, mučenca v Catanii (TAGLIAVINI I,254).

Ime najdemo na slovenskem Zahodu proti koncu XV. stoletja 1494 *Fabian*, kmet v Trnovici (KOS II,213), a se je gotovo udomačilo mnogo prej, če istočasno beremo že izpeljane imenske in priimkovne oblike 1498 *Fabe Graczer*,

kmet v Gradcu, 1499 *Fabe* v župi Šentvid, *Fabe Schälläuin*, kmet v Goričah (KOS II,241,252,262), 1498 *Mathia Fabicz*, kmet v Zagorju, 1499 *Fabiantschicz*, kmet v Erzeltu (KOS II,244,255). V Trstu je ime izpričano med Slovenci že v XIV. stoletju in tu konkurira s pisno obliko *Flabianus*: pojav zasledimo skozi celo XIV. stoletje med vsemi nosilci tega imena v Trstu ne glede na narodno pripadnost, razmerje med obema imenskima oblikama je enakovredno (enkrat beremo tudi 1317 *a Filabiano Scaseç*, (CAP Q, c.25v.); dokaz, da gre za dve pisni obliki istega imena, je v dejstvu, da se obe imenski obliki pojavljata pri istem nosilcu: 1348 abl. *Gridone Flabano de Urpogliano* (BLOISE), 1357 *a Francescha uxore quondam Fabiani de Verpogan* (CAP QD,c.7r.,14r.); 1366 gen. *Simone uxor Fabiani de Silvola*, 1368 gen. *Flabiani de Silvola* (CAP CERE I,c.45v., 51v.); 1317-19 *a Fabiano Scasec*, (CAP Q,28r.,50r.,52r.), 1320 *a Flabiano Scasec*, (prav tam, c.62v.,65v.). Mimo teh, ki so vsi videti Slovenci, naj navedemo še 1311 *vinea Flabiani de Cognec in contrata Čamfenestris* (SSMM 673, c.16r.) in 1354 *Flabianus de Gročana* (BM).

Ime je videti povsem odsotno med beneškimi Slovenci.

Priimek, ki ponavlja svetniško ime v slovenski obliki, se pojavlja s tremi pisnimi variantami: najpogostejša in najbolj razširjena je ljudska oblika *Fabjan* (ZSSP vsa Slovenija; SPZM GO, PN; TS, Devin-Nabrežina; za fašizma poitalijančili v *Fabian*, PIZZAGALLI 134). Ob nji se pogosto pojavlja učena pisna oblika, ki je bila po knjižnih konvencijah preteklega stoletja uzakonjena kot knjižna oblika imena, a je dejansko očitna hiperkorektura, *Fabijan* (ZSSP Štajerska, Dolenjska, LJ, GO, Sežana; tu za fašizma poitalijančili v *Fabiani*, PIZZAGALLI 213). Redkejša je oblika po italijanskih pisnih konvencijah *Fabian* (ZSSP CE, LJ, MB, GO) ki sovпада z beneško-furlansko imensko obliko in lahko očituje davno migracijo Benečanov in Furlanov v Slovenijo: če najdemo ta priimek tudi v SPZM Prato Carnico ter v TS in Miljah, ne moremo zaradi ozmoze iz njega razbrati nacionalne pripadnosti nosilcev; vendar se v ti priimkovni obliki lahko skriva tudi t. i. želja po četrtini plemenitosti.

Imenske oblike na slovenskem Zahodu so ohranile romansko začetni *F-*, v osrednji Sloveniji in predvsem na Štajerskem pa so ga nadomestili s slovenskim *H-*; tako srečamo spet priimek v istih treh pisnih variantah: *Habjan* (ZSSP vsa Slovenija; TS; tu poitalijančili v *Fabiani*, PIZZAGALLI 137), *Habijan* (ZSSP CE, Radovljica), *Habian* (ZSSP CE, Postojna; TS; tu poitalijančili v *Fabiani*, PIZZAGALLI 137); s previdnostjo navajam še obliko *Hobjan* (ZSSP KR), kolikor utegne skrivati narečno izreko (toda ne na Gorenjskem!), medtem ko ustvarja priimkovna oblika *Hoban* (SPZM GO, Tržič) prevelike težave, da bi jo sprejeli v to poglavje.

V Sloveniji je ohranjena še italijanska priimkovna oblika *Fabiani* (ZSSP Dolenjska, LJ, MB), s pisno adaptacijo *Fabjani* (ZSSP Dolnja Lendava, Krško; TS), in *Fabijano* (ZSSP LJ). V tem primeru so razumljivo odsotne oblike z začetnim *H-*.

Patronimični priimek s formantom *-ič* je doma zgolj na slovenskem Vzhodu: *Habjanič* (ZSSP Štajerska, LJ), *Habijanič* (ZSSP PT, MB). Med priimki ni ohranjena imenska oblika, sestavljena s formantom *-ec*, iz katere so se pač razvile patronimične oblike z *-ič*: *Fabjančič* (ZSSP Dolenjska, Štajerska, LJ, Primorska; sem lahko prištevamo tudi *Fabjancich* → *Fabiani*, PIZZAGALLI 134), *Habjančič* (ZSSP Kamnik, PT, Litija); *Fabijančič* (ZSSP LJ, Primorska; sem

prištevamo *Fabijancic* TS in → *Fabiani*, PIZZAGALLI 213), *Habijančič* (ZSSP MB); *Fabiančič* (ZSSP LJ; sem prištevamo *Fabiancic* TS), *Habiancich*, v TS za fašizma poitalijančili v *Fabiani* (PIZZAGALLI 137). Z dvojno kompozicijo je enkratni priimek *Habjanček* (ZSSP Dravograd).

Vse druge priimkovne oblike so se razvile iz apokopiranega hipokoristika **Fab-*: s formantom *-ič* imamo patronimični priimek *Fabič* (ZSSP LJ, Postojna, GO), *Fabic* (TS in → *Fabi*, PIZZAGALLI 213), *Habič* (ZSSP severna Slovenija). S formantom *-ec*: *Fabec* (ZSSP Postojna, Ilirska Bistrica; Devin-Nabrežina), *Fabez* → *Fabi* (PIZZAGALLI 133), z arhaičnim zapisom *Fabiz* → *Fabi* (PIZZAGALLI 133), z narečnim ali hrvatskim *-ac* *Fabac* → *Fabi* (PIZZAGALLI 133) v Trziču, *Fabaz* (SPZM Trzič). Iz te imenske oblike dobimo z dodatkom patronimičnega *-ič* še *Fabčič* (ZSSP LJ, Primorska), *Fabcic* (SPZM Krmin; na Tržaškem → *Fabi*, PIZZAGALLI 133), *Fabcich* → *Fabi* in *Fabiani* (PIZZAGALLI 213); *Fapčič* (ZSSP GO). S formantom *-é*: *Habe* (ZSSP severna Slovenija; TS), *Habé* (ZSSP KR), *Habbe* (ZSSP NM), morda še *Hebe* (ZSSP Logatec). S formantom *-ina*: *Fabina* (ZSSP Črnomelj). Nobena priimkovna oblika ne ohranja kompozicije s formantom *-in* (**Fabin*), pač pa se je iz tega imena razvila z drugim formantom *-(e)c* nova priimkovna oblika *Fabinc* (ZSSP Brežice, LJ), *Habinc* (ZSSP CE, Brežice, NM). Z nemškim patronimičnim formantom *-inger*: *Fabinger* in *Habinger* (ZSSP MB). Morda spada sem še enkratna priimkovna oblika *Fabes* (ZSSP LJ).

Imensko obliko *Flabian(us)*, ki so jo v XIV. stoletju nosili tudi tržaški Slovenci, bo prej razložil romanist kakor slavist, vsekakor lahko mislimo na interferenco oz. na križanje z imenom *Flavianus*.

To je redko moško ime, ki izhaja iz rimske *gens Flavia*, ta pa iz »cognomen« *Flavus*, ki sovpada s pridevnikom *flavus* »zlatorumen, blond«. Cerkev časti 18. januarja sv. Flavijana, rimskega prefekta in mučenca za Dioklecijana, 14. februarja sv. Flavijana, diakona in mučenca v Avellinu, 16. februarja sv. Flavijana, škofa v Konstantinoplju in mučenca, 24. februarja sv. Flavijana, mučenca v Afriki, 26. maja sv. Flavijana, mučenca v Anconi, 13. maja in 22. decembra dva sv. Flavijana, mučenca v Rimu, 4. julija sv. Flavijana, škofa v Antiohiji, in 23. avgusta sv. Flavijana, škofa v Autunu (TAGLIAVINI II, 34).

Imenska oblika *Flabian(us)* se je ohranila v slovenskem priimku *Hlabian* (Dolina), ki mu s previdnostjo postavimo ob stran tudi pisno obliko *Klabjan* (ZSSP LJ), *Klabian* (Dolina, TS); z metatezo *bj* → *jb* imamo v Trstu priimek *Flabian* (PIZZAGALLI 134 navaja *Flajban* → *Flaiban*), *Flaibani*; priimkovna oblika *Flaiban*, *Flajban* (SPZM Gorjani) je očitno v zvezi s krajevnim imenom italijansko *Flaibano*, slovensko *Fejplàn* in je treba še ugotoviti, v kakšni zvezi je z našim hagionimom.

S formantom *-é* srečamo še priimek *Hlabše* (ZSSP Logatec), *Hlabse* → *Classi* (PIZZAGALLI 228), *Hlapse* (TS). Na tem mestu moram omeniti še patronimik *Flabetich* → *Flabetti* (PIZZAGALLI 134).

V krajevnem imenoslovju se polno svetniško ime pojavlja enkrat pri zaselku *Sv. Fabijan in Sebastijan* v Beli krajini (ATLAS 221/A1 v seznamu, na karti A2); nekaj zaselkov ponavlja priimkovne oblike *Fabijan* na Pohorju (ATLAS 39/B2), *Habjan* v Slovenskih Goricah (ATLAS 17/B3), *Habjanec* pri Hotedršici (ATLAS 144/A2), *Habjanek* v Prlekiji (ATLAS 97/A1), *Habjanič* v Slovenskih Goricah (ATLAS 73/A1). Nedaleč od Ilirske Bistrice je še naselje *Fabci* ob *Fabškem potoku* (ATLAS 214/B1).

Felicianus

Sprva pogosten »cognomen« v antičnem Rimu, posebno v cesarski dobi, je v zvezi s »cognomen« *Felix* (gl. pod tem geslom) in je postalo priljubljeno ime kristijanov, ki jim je *felicitas* pomenila rajsko večno življenje. Cerkev časti veliko število mučencev s tem imenom (TAGLIAVINI II, 58).

Med Slovenci je bilo ime razmeroma redko, nosil ga je Trubarjev prvorojenec in sam protestantski pisec Felician Trubar ter se je, nespremenjeno, ohranilo v priimkovnih oblikah *Felicijan*, *Felicjan* (ZSSP Štajerska, Sežana), *Felician* (ZSSP Krško, MB; morda tudi Milje, Dolina). Z redko substitucijo H → J moramo beležiti še *Jelicijan* (ZSSP Sežana). Če se je ime skrajšalo v apokopirane hipokoristike, so ti nujno sovpadli s hipokoristikami iz imena *Felix*.

BREZNIK 260 navaja praviloma priimek *Bélcjan* s substitucijo začetnega *F-* z *B-*, kar ni v slovenščini redek pojav; ZSSP navaja ta priimek (Kamnik, Litija, LJ) in še *Belcijan* (Kamnik, KR, LJ). Vendar moramo sprejeti s previdnostjo njegovo trditev, da sta nastala iz našega hagionima še hipokoristična priimka *Felè* in *Belè*: to je seveda možno, a enako možno je, da je prvi priimek, morda tudi drugi, nastal iz hagionima *Felix* — v obeh primerih predstavlja osnova **Fel-* apokopiran hipokoristik — ter drugi iz *Abela* (gl. tam) in še iz vrste drugih hagionimov ali, v drugih primerih, iz pridevniške osnove *bel-*. Tudi ni razloga, da bi pripisali hipokoristično osnovo *Fel-* Felicianu in osnovo *Fal-* Feliksu, zato bom rajši obravnaval take priimke pod geslom *Felix*.

V krajevnem imenoslovju najdem le zaselek *Felicijan* nekaj km južno od Trubarjeve Loke pri Zidanem mostu (ATLAS 132/B3).

Felix

Sprva pogosten rimski *cognomen* v pomenu »zadovoljen«, postane pri kristijanih izredno priljubljen s pomenom »srečen (v rajskem večnem življenju)«. Cerkev praznuje izredno dolgo vrsto svetnikov s tem imenom začevši z duhovnikom sv. Feliksom iz Nole, ki so ga za Dioklecijanovih preganjanj ujeli, a ga je angel osvobodil (14. januarja); ime je nosilo tudi več papežev (TAGLIAVINI I, 14).

Imena ne zasledimo med Slovenci v srednjem veku in tudi priimek, ki ohranja v nespremenjeni obliki to ime, je redek: *Feliks* (ZSSP LJ).

BREZNIK 260 izvaja iz njega tri priimkovne oblike in dodaja »kakor je dokazal že pisatelj J. Trdina«. Ti priimki so *Falè* (ZSSP Gornji Grad), *Falež* (ZSSP Krško, MB) in *Faleš* (ZSSP Dolnja Lendava, MB). Prvega teh priimkov srečamo že konec XV. stoletja kot ime: 1498 *Fale Schuschell*, kmet v Košani (KOS II, 226).

Tem priimkovnim oblikam, na katere je opozoril Breznik, lahko mirno dodajemo še *Falc* (ZSSP KR), *Halec* (ZSSP PT, Ljutomer), *Halič?* (ZSSP MB), *Halej* (ZSSP Dravograd), predvsem pa razširjeni *Faletič* (ZSSP Gorenjska, MB, LJ, GO, Tolmin), *Falletig* (Devin-Nabrežina, Milje).

Primerjava teh priimkovnih oblik z naslednjimi, ki izhajajo iz hipokoristične osnove *Fel-*, jasno pokaže, da jih lahko v enaki meri kakor prejšnje, pravzaprav še prej, lahko izvajamo — izključno ali ne, saj ne smemo prezreti možnosti, da izhajajo tudi iz Felicianana — iz Feliksa: *Felc* (ZSSP LJ, Gorenjska, GO, Idrija, Tolmin), *Felič* (ZSSP MB), *Fele* (ZSSP Štajerska, LJ), *Felle* (ZSSP Litija, LJ), morda *Fela* (ZSSP MB), z začetnim H- še *Helc* (ZSSP Litija), morda še *Hel* (ZSSP Ljutomer), predvsem pa še dve priimkovni obliki, ki sta močno razširjeni na Zahodu: *Feletič* (ZSSP Tol-

ki, ki sta močno razširjeni na Zahodu: *Feletič* (ZSSP Tolmin), po Benečiji, a tudi v Vidnu in okolici, Čedadu in okoli *Feletig*, *Felettig*, *Felettigh* (SPZM), *Felletich* (SPZM Garmak), morda *Feletti* (SPZM Sacile; TS) in *Felluga* z večalnim ali slabšalnim formantom *-uga* (Devin-Nabrežina, Milje, TS). BREZNIK 260 izvaja omenjeni *Felè* (Polšnik) in *Felej* (Šmihel pri Pliberku), ki ga nisem našel nikjer drugje, iz Felicijana.

Ob slednji priimkovni obliki se odpira pred nami novo vprašanje: ali ne spadajo sem tudi priimki z osnovnim *i*, kakor *Filej* (ZSSP Štajerska, LJ, GO), *Fila* (ZSSP Brežice, LJ), *Filač* (ZSSP Štajerska, LJ), *Filak* (ZSSP Črnomelj, Metlika), *Filčič* (ZSSP Brežice, Ilirska Bistrica), *File* (ZSSP Slovenj Gradec), *Filec* (ZSSP Kamnik), *Filez* (ZSSP LJ), morda *Fili* (ZSSP Štajerska, Primorska), *Filic* (ZSSP LJ). Primerjava s priimkovnimi oblikami z osnovnima vokaloma *a* in *e* ter območij, na katerih te priimkovne oblike živijo, to domnevo podpira, čeprav moramo dopuščati interferenco s hipokoristično osnovo *Fil-* iz imena Filip. Sam nagibam k Feliksu.

V krajevnem imenoslovju so imena, ki nas zanimajo, koncentrirana v treh okoliših: najmočnejša koncentracija je na severnem Štajerskem: *Fala*, naselje in zaselek pri Selnici (ATLAS 40/B2), *Fela* tudi pri Selnici (ATLAS 41/A1), *Falež* in *Falski ribnik* na Pohorju (ATLAS 41/A3,66/A1), *Halič* pri MB (ATLAS 42/A1), *Halično* v Dravinjski dolini (ATLAS 94/B2) in *Filež* pri Ljubnem (ATLAS 87/B1). Najmanjša koncentracija je na Dolenjskem: *Felič Vrh*, zaselek pri Stični, in *Fele*, zaselek pri Savi (ATLAS 149/B1,130/B1). Precej tehtna je tudi koncentracija na Zahodu, ki se začenja z dvema zaselkoma pri Desklah v bližini državne meje: *Feleš* in *Filej* (ATLAS 119/B2,119/B1), *Fléta* (it. Fletta) v Sovodnjski dolini (ZUANELLA 1980/9, 1625 *Paulo Fletta*), ki je očitno v zvezi z beneškimi priimkovnimi oblikami 1631 *Fale*, *Faletigh*, danes predvsem *Feletig*. Zuanella nam daje torej nov dokaz o istovetnosti imenskih oblik z osnovo *Fal-* in *Fel-*. Da bi bila ta imena morda iz hagionima Valentinus, kakor domneva ob drugih možnostih, gotovo ni izključiti, čeprav je to res, kakor piše Zuanella, »ipotesi remota«. Iz slednjega krajevnega imena je hišno ime *Fletukni* v Čeplesišču.

Ferdinandus

Prvotno gotsko ime **Frithunanth*s »pogumen v miru« ni izpričano nikjer, a se je v času gotске zasedbe Španije ustalilo tu in ga od X. stoletja dalje beremo *Fredenandus*, *Frenandus*, *Fernandus*. Po zaslugi sv. Ferdinanda III., kralja Kastilje in Leóna, umrlega leta 1252, ki ga Cerkev časti 30. maja, je postalo ime priljubljeno v Španiji, kjer se danes glasi *Hernando*, in v krajih, ki so doživeli špansko oblast, odtod sreča imena *Fernando* v južni Italiji. Cerkev časti še 5. junija blaženega Ferdinanda, portugalskega kneza, in 27. junija sv. Ferdinanda iz Aragone, škofa v Caiuzu (TAGLIAVINI I,171).

Odsotnost imena v slovenskem krajevnem imenoslovju in redke priimkovne oblike *Ferdinand* (ZSSP GO), *Ferdič* (ZSSP CE, Gorenjska) in *Ferdin* (ZSSP Gorenjska, Litiija) govorijo o odsotnosti tega imena v slovenskem prostoru v preteklosti. Omeniti je tudi enkratno obliko *Ferdinatel* (GORIČAR 91). Nekaj več je priimkovnih oblik iz aferičnega hipokoristika *Nande/o*: *Nande* (ZSSP NM), *Nandovič* (ZSSP LJ), *Nandl* (GORIČAR 91)), *Nendl* (ZSSP MB), *Nendel* (ZSSP KR), morda *Nendeker* (ZSSP MB). Številnost imena *Ferdinand* s hipokoristikoma *Ferdo* in *Nando* pri rodu, ki se je rodil v zadnjih desetletjih pred prvo svetovno vojsko, je poklon avstrijski cesarski hiši, predvsem

nadvojvodi Ferdinandu, ki ga je srbski nacionalist Gavrilov Princip ustrelil v Sarajevu leta 1914.

Florianus

Rimski *cognomen* iz cesarske dobe *Florianus* izhaja iz latinskega imena *Florius*, *Florus*, slednja je le moška oblika prvinskega imena *Flora*; ime rimske boginje Flore je bržkone sabinskega izvira, vsekakor se poveže z apelativom *flos* »cvet«. Cerkev časti 4. maja sv. Florijana, mučenca v Noriku, in še 8. januarja sv. Florijana, mučenca v Sirmiu, 3. marca, 4. maja in 7. maja tri sv. Florijane, mučenca v Afriki, 24. aprila sv. Florijana, mučenca v Aleksandriji, 30. aprila sv. Florijana, mučenca v Numidiji, 6. maja sv. Florijana, milanskega mučenca, 2. novembra sv. Florijana, mučenca v Münstru, in 17. decembra sv. Florijana, mučenca v Eleuteropolisu v Palestini (TAGLIAVINI II, 148).

O noriškem mučencu Florijanu gl. BRATOŽ 268-274. Ime se je zgodaj in krepko razširilo med Slovenci: 1377 *Florianus*, ime dveh kmetov v Poljubinu in Otaležu (KOS I,56,83), *Floryanus*, kmet v Pečinah (KOS I,72), 1498 *Floriann Schmid*, kmet v Postojni (KOS II,223), 1499 *Florian Diwiakh*, kmet v Vrhpolju (KOS II,258,265). V nesporeni obliki je ime ohranjeno v priimkovnih oblikah *Florijan* (ZSSP Brežice, MB), *Florjan* (ZSSP Kamnik, Štajerska), *Florian* (ZSSP KR, LJ, MB; morda smemo prištevati sem enakoglasno obliko v TS), *Floreano*, *Fioreano* v Žumaji (LCI), morda spada sem še *Floran* (ZSSP LJ, Kočevje). Začetna skupina *Fl-* se je olajšala na razne načine: *Ferjan* (ZSSP Štajerska, Gorenjska, LJ, Kočevje), *Herjan* (ZSSP PT), *Frjan* (ZSSP Gorenjska), *Forjan* (ZSSP Štajerska, GO), *Furijan* (ZSSP MB), *Furjan* (ZSSP Štajerska), *Furian* (ZSSP Dravograd; TS).

Z dodanim patronimičnim formantom *-ič*: *Florjanič* (ZSSP PT, Laško), *Ferjanič* (ZSSP Šmarje), *Frjanič* (ZSSP Postojna), *Forjanič* (ZSSP MS, MB), *Forjaniš* (ZSSP LJ), *Furjanič* (ZSSP LJ).

S patronimičnim ali manjšalnim formantom *-(e)c*: *Florjanc* (ZSSP Gornji Grad), *Florjanc* (ZSSP Štajerska, NM, LJ), *Florianc* (TS), *Ferjanc* (ZSSP KR, CE, Brežice, Tolmin); iz tega imena dobimo z novim patronimičnim *-ič*: *Florijančič* (ZSSP GO, PT), *Florjančič* (ZSSP vsa Slovenija), *Floriancich* TS → *Floriani* (PIZZAGALLI 119), *Floriancig* (SPZM Nadiške doline), *Floreancig* (SPZM Nadiške doline, Čedad, Remanzacco, UD; Devin-Nabrežina), *Ferijančič* (ZSSP GO), *Ferjančič* (ZSSP vsa Slovenija), *Ferjancic* (SPZM GO), *Feriancich* → *Feriani* TS (PIZZAGALLI 116,134,214), *Frjančič* (ZSSP GO), *Forjančič* (ZSSP LJ).

Razvejena je tudi skupina hipokoristikov in ustreznih priimkov. Vsi hipokoristiki so apokopirani; najredkejši je *Flor* (GORIČAR 91), *Florič* (ZSSP CE), *Flore*, *Flure* (KOŠTIÁL 563, Štajerska); redke je bil tudi **Fler-*, ki ima le dva naslednika med priimki: *Flere* (ZSSP Kamnik, Štajerska, LJ) in *Flerin* (ZSSP Kamnik, Logatec, CE, LJ). Oblika *Ferè* (TS) je lahko nastala iz *Flerè* z olajšano izgovorjavo. Najpogostnejši so priimki iz redukcijske oblike **F(e)rl-*, ki se je zgodaj uveljavila in krepko razširila.

S formantom *-è*: 1498 *Farlle*, kmet v Selcu (KOS II,240), *Ferle* (ZSSP Krško, Radovljica), *Hrle* (ZSSP Kamnik, MB), *Herle* (ZSSP Kamnik, Štajerska, LJ). S pristopom novih formantov in z razširjeno osnovo *Ferlet-* imamo bogato število priimkov: *Ferlež* (ZSSP Štajerska, Gorenjska), *Frlež* (ZSSP Štajerska), *Forlež* (ZSSP Šmarje), *Ferleš* (ZSSP Štajerska, LJ), *Frleš* (ZSSP Šmarje, MB), *Ferlesch* (TS); *Ferletič* (ZSSP Dolnja Lendava, LJ, GO, Sežana), *Frletič* (ZSSP MB), *Ferletich* (SPZM Goriška), *Ferletic* → *Ferletti* Doberdob (PIZZAGALLI 163), prim. toponim *Ferletiči*, it. *Ferletti*

ROMANJE ZAUPANJA

Več kot tri tisoč mladih Slovencev se je od 29. decembra do 4. januarja udeležilo romanja zaupanja in miru v Parizu, ki je bilo pobuda znane ekumenske skupnosti iz Taizéja. S Koroške je bil avtobus mladih, iz zamejstva v Italiji pa le posamezniki.

VOS NA GORENJSKEM

V svojem podlistku Odstrte zavese je Ivan Jan v ljubljanskem Delu konec decembra zapisal: »Podatki za Gorenjsko kažejo, da je VOS v času svojega delovanja na podlagi otipljivih dokazil uničil približno 450 sovražnikov, udinjanih pri okupatorju ter organizatorjev bele in plave garde. Sem so prišteti tudi nemški uradniki in nemčurji.

UMRL POLITIK MARIJAN BRECELJ

8. januarja je v Ljubljani umrl pravnik in politik dr. Marijan Breclj. Rodil se je leta 1910 v Gorici. Pred vojno je bil v Sloveniji vodilni predstavnik krščanskih socialistov v Jugoslovanski strokovni zvezi, nato pa v Osvobodilni fronti, maja 1943 pa je stopil v partijo. Po vojni je opravljal vrsto visokih političnih in državnih služb.

30-letnica smrti dr. Ivana Tula

Prosvetno društvo Mačkolje se je 22. januarja spomnilo 30-letnice smrti teologa in pisatelja dr. Ivana Tula. O

PD ŠTANDREŽ

Zelo delavna dramska skupina Prosvetnega društva Štandrež je 8. januarja predstavila novo premiero. Pod vod-

stvom režiserja Emila Alberška je naštudirala Nušičevo komedijo Kaj bodo rekli ljudje. Na programu je več ponovitev in gostovanj.

Posnetek z letošnje premiere igralske skupine »Štandrež«.

njem sta spregovorila profesorja Tone Požar in Martin Jevnikar, na vrsti pa je bil tudi bogat kulturni spored.

TRŽAŠKI OKTET NA ADMIRALSKI LADJI

Na sveti večer so povabili Tržaški oktet na admiralsko ladjo italijanske vojne mornarice, križarko nosilko helikopterjev Garibaldi, ki je bila zasidrana v Livornu. Imel je samostojen koncert, nato je na ladji pel pri polnočnici.

SREČANJE V TINJAH

Na drugi in tretji dan leta je bilo v Tinjah na Koroškem tradicionalno novoletno srečanje katoliških izobražencev. Predavali so teolog dr. Drago Oc-virk, psiholog in teolog dr. Anton Trstenjak in pisatelj prof. Alojz Rebula. Na-stopil je še Gallus Consort iz Trsta.

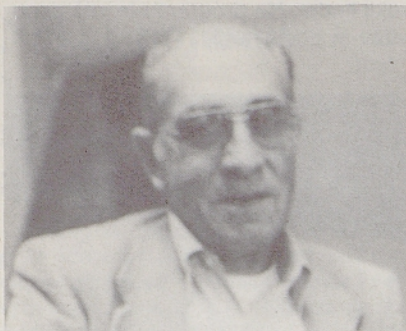
L. LENČEK SE JE NASELIL NA KOROŠKEM

Znani misijonski delavec in dolgoletni urednik zdaj ukinjenih Katoliških misijonov lazarist Lado Lenček, ki je bil do nedavnega tudi predsednik Slovenske kulturne akcije v Buenos Airesu in duša založbe Baraga, se je januarja preselil v Dom prosvete v Tinjah. Posvetil se bo predvsem delu za misijone. V Ljubljani je pred tem praznoval zlato mašo.

Duhovnik prof. Anton Požar govori ob tridesetletnici smrti prof. Ivana Tula.

Umrli prof. Ciril Žebot

V bolnišnici v Washingtonu je 9. januarja umrl upokojeni profesor ekonomije na tamkajšnji univerzi Georgetown in vidni predstavnik poveljne politične emigracije ter gibanja za samostojno Slovenijo dr. Ciril Žebot. Pokopali so ga v ameriški prestolnici, kjer je z družino preživel zadnja desetletja.

Z zahrbtno boleznijo se je boril več mesecev, vendar je dočkal izid svojega življenjskega dela Neminljiva Slovenija, ki je izšlo na 500 straneh v Celovcu. V knjigi je strnil svoje spomine in spoznanja o obdobju od majniške deklaracije do danes. Povzdignil je svojega učitelja in vzornika dr. Lamberta Ehrlicha, duhovnega voditelja stražarjev, ki jim je bil Žebot do smrti nenapisani vodja. Tako nudi svojo razlago tudi za nekatere predvojnne in medvojnne dogodke pa za razhajanja v emigraciji ob vprašanju samostojne države. Popisuje tudi obisk v Kavčičevi Ljubljani in polemike, ki so jih predstavniki oblasti v Sloveniji vodili z njim do konca.

Dr. Žebot je že pred dvajsetimi leti izdal odmevni (in v Sloveniji prepovedani) knjigi Slovenija včeraj, danes, jutri. Bil je med Slovenci v ZDA, ki so zaradi ugleda v svoji stroki mogli dopisovati tudi v vodilne ameriške dnevnike.

Kot prijatelj pobudnika in prvega urednika Mladike rajnega prof. Peterlina je občasno dopisoval tudi v naš mesečnik.

Rodil se je leta 1914 v Mariboru, doktoriral iz prava v Ljubljani, kjer je postal tudi docent na pravni fakulteti. Že med vojno se je umaknil v Rim, kasneje pa se izselil v ZDA.

»ŠE BOMO PELI...«

To je naslov zbirke 70 slovenskih ljudskih pesmi v priredbi prof. Marka Bajuka (1882-1961), ki je umrl v Argentini. Kot 136. izdanje jih je založila Slovenska kulturna akcija. Uvod je napisal skladateljev sin prof. Božidar Bajuk.

Božični koncerti v Trstu in Gorici

V božičnem času se je pri nas zvrstila kopica božičnih koncertov. Osrednja sta bila 26. decembra v goriški stolnici v priredbi Združenja cerkvenih pevskih zborov z nastopom štirih zborov in 8. januarja v tržaški stolnici. Za Zvezo cerkvenih pevskih zborov iz Trsta je nastopil združeni zbor mladih pod vodstvom Bogdana Kralja. To je bil

25. božični koncert, že deseti pri Sv. Justu.

MARIJINO OZNAJENJE

V Mestnem gledališču ljubljanskem so 23. decembra postavili na oder slovitno delo Paula Claudela Marijino oznanjenje. Prevedel ga je Aleš Berger, režiral pa Dušan Mlakar.

Zbor mladih ZCPZ pod vodstvom Bogdana Kralja v stolnici sv. Justa.

Koncert božičnih pesmi v novi cerkvi v Štivanu, na katerem sta nastopila zbor »Fantje izpod Grmade« in »Dekliški zbor iz Devina«.

UMRLA KOSOVELOVA SESTRA

V Tomaju je 7. januarja umrla najstarejša sestra pesnika Srečka Kosovele Tončka Kosovel vdova Ravbar. Bila je prava vestalka pesnikove domače hiše.

Prof. Fabio Nieder pri klavirju v Tomaju pri Kosovelovih decembra 1988. V ozadju Tončka Kosovel.

VINKO TELIČ NA SVOBODI

Po sedmih letih se je za božič vrnil na dom, ki si ga je po vojni ustvaril na Koroškem, bivši domobranec, 68-letni Vinko Telič. Po nepričakovani aretaciji v Jugoslaviji je bil svojčas obsojen na 15 let zapora kot »vojni zločinec«, zdaj pa so ga osvobodili.

USTANOVLJENA SLOVENSKA DEMOKRATIČNA ZVEZA

V nabito polnem Cankarjevem domu v Ljubljani je bil 11. januarja ustanovni občni zbor Slovenske demokratične zveze, ki se bori za demokracijo in politični pluralizem. V njej je veliko vidnih izobražencev. Maja bo prvi redni kongres. Za predsednika je bil izvoljen pisatelj in sociolog Dimitrij Rupel, v izvršnem odboru pa so še Janez Janša, Ivan Oman, Veno Taufer, Alojz Križman, Hubert Požarnik, Tomaž Pisanski, Boštjan Zupančič in Samo Resnik. V 24-glavem svetu je bil kot prvi izvoljen France Bučar, s svobodnimi volitvami (544 veljavnih glasov) pa je bil določen še 7-članski nadzorni odbor.

VEČER SPRAVE V ŠENTJOŠTU

Domačini iz Šentjošta nad Horjulom so po novem letu povabili v svojo dvorano vaščane in goste na večer sprave. Spregovorili so Spomenka Hribar, France Bučar, Ivan Urbančič, Jože Snoj, Janez Janša in Ivan Borštner.

POVRATEK PESNIKA PRIBACA

Vodilni slovenski pesnik v Avstraliji Bert Pribac se je lani vrnil v domovino. V Istri, ki jo je zapustil leta 1959, si zida hišo, ostati pa želi posrednik med Slovenijo in slovenskim kulturnim snovanjem v Avstraliji.

PLEČNIK V NEW YORKU

V New Yorku so 19. januarja odprli razstavo z izborom eksponatov z velikega prikaza ustvarjalnosti arhitekta Jožeta Plečnika v Centru Pompidou v Parizu. V galeriji Zveze newyorških arhitektov bo odprta do 25. februarja. Prenesli jo bodo menda še v Cleveland in Washington.

ŠUKLJETOVI SPOMINI

Slovenska matica nadaljuje z načrtnim ponatiskovanjem spominov starejših slovenskih politikov. Tako je izšel prvi zvezek spominov Frana Šukljeta.

UMRL POLITIK BELTRAM

V Ljubljani je 20. januarja umrl primorski partizanski voditelj in komunistični politik Julij Beltram. Rodil se je leta 1913 na Vogrskem. Povojne razmere na Goriškem do razmejitve je s svojega zornega kota popisal v knjigi Tukaj je Jugoslavija, delo v nekdanji Co ni B Svobodnega tržaškega ozemlja pa v knjigi Pomlad in Istri.

GORIŠKA MOHORJEVA V SLOVENIJI

Knjige Goriške Mohorjeve družbe so 13. januarja prvič predstavili v Sloveniji, in sicer v Novi Gorici. Samo Primorski slovenski biografski leksikon, ki se zdaj sme uvažati v Jugoslavijo in je deležen tudi podpore Kulturne skupnosti, pa je dan prej doživel predstavitev še v Piranu.

40 LET KATOLIŠKEGA GLASA

Goriški tednik Katoliški glas je z januarjem dopolnil 40 let izhajanja. Predstavil se je z novo »glavo« in s potrditvijo dosedanjih načel in vodil.

DAN EMIGRANTA

V obnovljenem gledališču Ristori v Čedadu je bil 8. januarja Dan emigranta. Slavnostni govornik je bil prof. Pavel Petričič, pozdrave pa so izrekli še povabljeni italijanski politiki Pascolini, Renzulli in Schiavijeva. Kulturni spored sta oblikovali skupina Rezija in Beneško gledališče.

Letos smo uvedli nov razdelek. Z njim želimo osvežiti besedišče tako mlajši kot manj mladi generaciji z izborom slovenskih izrazov za razna področja.

Sneg. Smučanje.

- I.
- smučanje
 - smuka (*isti pomen kot prejšnje*)
 - smučišče (*kraj, kjer smučajo*)
 - smučina (*proga, kjer voziš; tudi sled smuči*)
 - gladko smučišče
 - grbinasto smučišče
 - grbinast svet
 - grbina
 - hrbet grbine
 - žleb med grbinami
 - kotanja med grbinami
 - sren (*trda skorja snega*)
 - srenec
 - srež (*ledeni kristali na površini snega*)
 - pršič (*suh, nesprijet sneg*)
 - celec (*nedotaknjen sneg*)
 - neteptani sneg
 - uležan sneg (*suh ali moker*)
 - opast (*plast snega, viseča z grebena*)
 - zamet (*večji nanos snega*)
 - plaz (*vrhnji, talni, kložasti plaz*)
 - (*kložasti - preko vse vesine*)
 - vijuganje
 - lok
 - plužni lok
 - zavoj
 - polzavoj
 - zavijanje
- II.
- smučarski čevlji (*pancerji*)
 - sponke
 - vijaki
 - opetnik
 - blažilnik (*amortizer zoper sunke*)
 - varnostne vezi
 - vezi
 - snežna zavora — deli vezi
 - čeljust
 - varnostna prečka
 - ročice
 - vzmeti
 - petni avtomat
 - varnostna peta in varnostna glava
 - lovilec smuči ali zavora
 - kovice

IZ SLOVENSKE PUBLICISTIKE

SLOVENSKA DEMOKRATIČNA ZVEZA (SDZ) ali gibanje za drugačno političnost

Mnenja ustanoviteljev in simpatizerjev novoustanovljene »stranke« v Sloveniji.

I.

Opozicijske politične skupine v Sloveniji predstavljajo prastrah za komunistično organizacijo, ki zaradi bojzani pred izgubo svojega političnega monopola »grozi«, da bo opustila svoj projekt »sestapa z oblasti«, če se bodo politične zveze novejšega datuma skušale organizirati kot stranke.

Bistvo socialistične oblasti je, da ne more izpeljati nobene liberalne in demokratične reforme, ker je njeno funkcioniranje utemeljeno na oblasti tajnih policijskih služb in vojske.

Edina stranka na Slovenskem in njene transmisije (SZDL, zveza borcev, sindikat), se ogrevajo za **nestrankarski politični pluralizem** v zaneseni maniri novolevičarjev, pri tem pa nimajo nikakršnega koncepta, ki bi omogočil nastanek učinkovitega političnega sistema s predznakom — nestrankarski.

Medtem pa tudi na Madžarskem odkrito razpravljajo in se pripravljajo na postopno uvedbo strankarskega pluralizma, se na jugovzhodu Jugoslavije obnavljajo partijski monoliti, ki jim skuša konkurirati »zahodna«, permissivna oblika partijske države. Topografija aktualnih političnih razmer v državi torej ni preveč spodbudna, vendar je v Sloveniji prostor za delovanje »opozicijskih« skupin relativno **odprt**.

Oblast ima nalogo, da na radikalne pobude ne odgovori z živčnimi potezami. Potrebno je spoznanje, da učinkovito in demokratično izvajanje oblasti ne zagotavlja njena enotnost, temveč diverzificiranost političnih akterjev.

Borut Meško
(Mladina, 13. jan. 1989)

II.

V programskih težah se Slovenska demokratična zveza zavzema za vzpostavitev parlamentarne demokracije. Kakšne so realne možnosti za uspeh?

Ne gre nam samo za parlamentarno obliko funkcioniranja političnega sistema, ampak za institucionaliziran politični pluralizem in demokracijo. Zavzemamo se za moderen sistem, kjer je po-

litični prostor načelno prazen in kamor vstopa tisti, ki si v tekmi pridobi ustrezne kvalifikacije. Pogoji za to so zreli, čeprav je jugoslovanski kontekst v tem smislu omejujoč. Nanj se sklicuje slovenska politika, ki se pred ljudstvom izgovarja, da tega projekta ne moremo uresničiti zaradi tega, ker nam za hrbtom stojijo jug, zveza, federacija itd.

Ustanovitev SDZ je preizkusni kamen za tiste, ki pri nas govorijo o demokraciji. Danes je še priložnost, da prihaja Slovenija z novimi idejami na jugoslovansko tržišče, ker bo ta možnost pozneje manjša. Trenutno ni nobene možnosti, da bi stranke normalno ustanavljali, da bi se v skupščini, parlamentu, pojavile različne skupine, ki bi imele ustrezno zaledje. Zato je treba pripraviti prostor. Preden se bo v Sloveniji dejansko uresničil politični pluralizem, so potrebni »študijski koraki«.

Nimamo nobene možnosti, da se organiziramo kot stranka. V svojem programu smo se označili kot gibanje za vzpostavitev pluralističnega sistema, pa naj bo parlamentarnega ali kakšnega drugačnega tipa.

Naslednji očitek je, da bi uveljavitev večstrankarskega sistema pomenila zatiranje manjšinskega mnenja, da je na zahodu izgubil svoj potencial itd.

Dokler partija govori, da je večstrankarski sistem preživet, ji ni treba verjeti, ker s tem ščiti svoje politične interese in pozicije. Mogoče pa je začeti razpravo o tem, ali je večstrankarski sistem, ki se je dovolj dobro obnesel v evropski skušnji, potrebno posnemati v vsaki podrobnosti, ko se pri nas odločamo za politični pluralizem.

Klasičnih nazorskih strank, kot smo jih bili navajeni pred vojno (krščanski socialisti, liberali), je zelo malo. Tudi v tradicionalno demokratičnih okoljih iščejo nove variante.

Moderni demokraciji je potreben aparat iz dveh delov. Drug drugega kontrolirata in vzpostavljata ravnotežje. Naš sistem je popolnoma neučinkovit in neživljenjski. Argument, da je pri nas nesmiselno ustanavljati strankarski sistem, temelji na predpostavki, da se je pokazal za neprimernege v predvojnem času.

Vsega se zdaj šele učimo, saj tega nismo poznali zadnjih šestdeset let. Imeli smo kratko obdobje med obema vojnama, ko je bilo strankarsko življenje relativno razvito. Smešno je na podlagi teh deset let trditi, da se je strankar-

ski sistem pri nas kompromitiral in ga ni potrebno uvajati. Takšne in podobne argumente je treba razumeti kot grožnje, ki jih uporabljata oblast.

Možen je scenarij, da naša pobuda ne bo uspela, da bo zatrta, da bo imele velike težave. Mi smo volonterji, vsak ima svoj poklic, ne moremo konkurirati državnemu profesionalnemu aparatu. V tem primeru bi se razšli. Toda čež dve ali pet let se bo zgodba ponovila v romuniziranih razmerah. Nekega dne se bodo pojavili fantje z noži v zobeh in ne bodo več spraševali, ali se bo SZDL pogovarjala z njimi, ne bodo hodili na seje predsedstva SZDL itd. Mi se držimo pravil igre in se obnašamo civilno. Institucij ne rušimo, ampak jih skušamo spreminjati. Dvesto let po francoski revoluciji govorimo o človekovih pravicah. Monolitizem je ubijajoč, nepraktičen in predstavlja zaostalo obliko političnega življenja.

Dimitrij Rupel
(Mladina, 13. jan. 1989)

KMEČKA ZVEZA

V vrsti gibanj za večjo demokracizacijo družbenega življenja v SR Sloveniji je posebej zanimiva tudi ustanovitev Kmečke zveze.

Redka so področja v Sloveniji, ki še nimajo ustanovljenih odborov Slovenske kmečke zveze. Konec tedna so nastali odbori v Domžalah, Litiji in Žireh. Kmetstvo se združuje, da bi dobilo zaščeno za krivice, povzročene z bičem real-socializma, ki bo prelomljen šele takrat, ko bodo mladi želeli ostajati na kmetijah in ko bo razbit vsakršen monopol, pa naj bo zadržni, gozdarski, občinski ali politični.

OKROG 17. SEJE CK ZKJ

Komentator Pavel Gantar razmišlja o konfliktih v partijskih vodstvih ter o srbskem in slovenskem modelu izhoda iz krize. »Mrtvi karizmatični voditelj in dva naslednika.«

Kako naj sploh postane jasno to, kar je že popolnoma razvidno v dneh pred začetkom 17. seje. In kako lahko 17. CK ZKJ sploh kaj reši v razmerah

— ko si stojita nasproti dva temeljno različna koncepta in pogleda na podobo jugoslovanske federacije, ki jih v idealno tipskem pomenu posebjata

Alojz Rebula: Jutri čez Jordan

Tržaški pisatelj Alojz Rebula je svojim zgodovinskim romanom: **Devinski sholar**, **V Sibilinem vetru**, **Duh velikih jezer** in **Zeleno izgnanstvo** — pridružil pred kratkim novega, ki je izšel v Novi Mohorjevi knjižnici v Celju 1988 pod naslovom **Jutri čez Jordan**. Kot je povedal sam v Avtorjevem pripisu, je navdihnila roman judovska Stara zaveza, natančneje dogajanje od izraelskega odhoda iz Egipta do praga Obljubljene dežele. To je bilo nekako v drugi polovici 13. stoletja pred Kristusom. In še to je zapisal: »V njej mi ni šlo za arheologiziranje in še manj za dekoriranje. Hotel sem se samo prepustiti veličastnim možnostim metafizičnega, ki sem jih čutil v snovi.«

Roman piše v prvi osebi od zrelih let do smrti Absalom, Jehujev sin iz Zabulonovega rodu, dopolnjuje in nadaljuje pa ga njegov sin Elidad do končnih besed: »Jutri gremo čez Jordan.« Sam ni doživel začetnega navdušenja, ko so se po štiri sto letih suženjstva odpravili iz Egipta, prešli Rdeče morje, blodili po puščavah in se za več kot dve leti ustavili pod Sinajem. Šele tu se jim je pridružil, ker je bil pisar v Amonovem templju ob libijski meji in so novice o rojakih prihajale počasi in v odlomkih. V samoti si je še bolj zaželel dežele Obljube, kjer »tečeta mleko in med«, zato je pobegnil in po dolgi in nevarni poti dospel do ušotorjenih Izraelcev pod Sinajem. Toda našel jih je razočarane, uporne, naveličane vsega, večina bi se bila najrajši vrnila v Egipt, kjer so imeli mesa v izobilju, sadja, čebule in vode, tu pa same puščave, pesek in kamen, dežela Obljube pa je tonila v nedogled. Med Mojzesovo odsotnostjo so si postavili zlato tele, kar je voditelja takó razjezilo, da je razbil plošči postav in dal pobiti vse malikovalce. Za mladega in idealnega Absaloma je bil to največji pretres: »Preliti kri človeku, to se mi je zdelo nekaj najzadnjega, nekaj onkraj vseh človeških in vesoljskih mer. Kakor če bi na primer skala pognala veje ali če bi škorpion zapel.«

To enolično življenje v puščavi je bilo posebno za mlade neznosno. Eden izmed njih ga je takole opisal: »Ampak to, da zjutraj vstaneš, pogledaš okrog in si rečeš: "Ta dan je že bil!" To je glavna neznosnost puščave: da je v

njej vse že bilo!« Mladi so se po vrsti ubijali in nič ni pomagalo, da je Mojzes izprosil od Jahveja vsakodnevno máno in dvakrat na leto prihod jerebic, nezadovoljstvo se je širilo, vrstile so se zarote, eni so se navduševali za vrnitev v Egipt, drugi so hoteli odstaviti Mojzesa in prevzeti vodstvo prehoda naravnost v Obljubljeno deželo. In prav Absalomu so poverili nalogo, da je odšel k Mojzesu in zahteval njegov odstop, Mojzes pa ga je dal zapreti v skalno votlino. Ponoči so ga rešili prijatelji in z ženo Lijo sta pobegnili proti morju. Mislila sta oditi sama v Kanaan, toda pot ju je pripeljala do morja in dobre feničanske družine, kjer sta se ustavila.

S tem je konec Absalomovega romanja z rojaki proti Obljubljeni deželi, konec Prvega dela. Začenja se Drugi del, ko odpeljejo morskí roparji Absaloma in Lijo na Kreto in ju prodajo bogatemu trgovcu. Tu si Absalom zaradi svoje ga znanja uredi življenje: pri trgovcu postane knjigovodja, ta pa mu pokloni hišico z vrtom. Kmalu se rodi sin Elidad, ob porodu pa Lija umrje. Otroka mu vzredi soseda, ko nekoliko odraste, ga vzame k sebi, ga uči in vzgaja v judovski veri, toda fant je na pol Krečan, uči se slikarstva, hodi z lahkoživo Krečanko Neajro, zanima pa se za izraelsko počasno pomikanje preko puščav. Oče po malem piše spomine, vrt pa predela v Obljubljeno deželo, ker »mu je bila materina smrt znamenje, da se mora Obljubljeni deželi odpovedati«. Po očetovi smrti je odšel Elidad s prijateljem k svojim rojakom in jih našel pred Jordanom; z njimi bo prestopil reko in stopil v Obljubljeno deželo, po kateri je njegov oče tako hrepenel, še več »norel«.

Roman — 320 strani — je mojstrski prikaz izraelskega pohoda iz Egipta proti Kanaanu, težav puščavske poti, pomanjkanja vsega in splošne naveličanosti in upiranja. Le Mojzesova odločna volja in njegovo zaupanje v Jahveja jih poganja, da ne omagajo. Pisatelj je iz ljudskih množic izluščil nekaj junakov, ki pa so le navidezni junaki, saj le redki do konca verujejo v Jahvejevo obljubo, da jih bo pripeljal v deželo, kjer se cedita mleko in med. Tudi Absalom, ki

IZ SLOVENSKE PUBLICISTIKE

slovenski in srbski model »izhoda« iz krize. Nibeden pa zunaj okolja, v katerem je nastal, ni sprejemljiv za druge; — ko je konflikt, ki ga je sprožil srbski maspok kot mešanica glorifikacijskega nacionalizma in komunističnega fundamentalizma v prizadevanju po prevzemu oblasti v vsej Jugoslaviji, **postal razviden in povesod odkrit**. Treba je vedeti, da sta ekspanzionizem ter politični in ideološki imperializem inherentna srbskemu maspoku, saj se na ideo-

loški ravni konstituira kot jugoslovanstvo.

Nov in resnično pomemben element v dogodkih zadnjih mesecev je bil nastop Stipeta Šuvarja, ki je pravzaprav pokazal, da federalno partijsko in verjetno tudi državno vodstvo ni pripravljeno tolerirati srbskega maspoka in Miloševićevih metod obračuna s tistimi republiškimí vodstvi, ki mu stojijo napoti.

Tako imamo sedaj opraviti s klasičnimi razmerami, ki neizogibno vodijo

v propad: mrtvi karizmatični voditelj in dva »naslednika«, ki se borita, da bi celoti vsilila svojo interpretacijo »Titove poti«. To so **resnično nevarne razmere**.

Uvajanje kakršnihkoli izrednih razmer — z vojsko ali brez — bi seveda pomenilo razpad države in upamo samo, da tisti, ki razpolagajo s sredstvi prisile, to vejo.

Edina rešitev je **trezen razmislek o tem, v kakšni državi želimo živeti, če sploh želimo živeti skupaj**.

(Mladina, okt. 88)

je gorel za to idejo in zaradi nje veliko pretrpel, je rajši ostal pri feničanskih ribičih, kakor da bi bil napravil še nekaj dni hoje do Jordana. Izgovarjal se je, da je žena trudna in noseča.

Voditelj Mojzes malo nastopa, saj se mora neprestano boriti z Jahvejem za svoje uporno ljudstvo, da ga ne pokonča. Njegov brat Aron je »moški in ne, vsekakor ne kaj dosti več kot senca nekoga drugega«. Tudi sestra Marija je v Mojzesovi senci, rada pomaga, ob posebnih prilikah je podjetnejša od vseh moških Izraelcev. Kritičen je Rebul do prerokov, ki bi morali biti luč na svetilniku, pa so čisto navadni ljudje, nezadovoljni z vsem. Edino Jerihej je mož na mestu in ta Absalomu pojasni, kaj je prerok: »Viš, prerok ni za to, da razkriva skrivnosti med nebom in zemljo. Tudi ni za to, da napoveduje prihodnje reči. On je za to, da nakazuje človeku to, kar mu je od vsega najbolj potrebno.« Za Jeriheja je bilo vse »veličastno enostavno«, ne samo dežela Obljube, ampak tudi Sin Obljube: »Tam na dnu časov ima vzkliiti, hrast Vsemogočnega, golob iz večnih dalj, Sinaj iz skladov luči, vino in kruh duš, sonce ob vzhodu in zahodu obenem...«

Zanimivi in živi so mladi uporniki v Sinajski zavezi, kakor so pritegnili tudi Absaloma, najboljši izmed vseh pa Boaz, ki mora umreti zaradi kačjega pika.

Izmed ženskih likov izstopa poleg Marije še Lija, ki jo je Absalom vzljubil ob prvem srečanju in ji ostal zvest do

smrti. Bila je lepa, razumna, podjetna, zaradi idealne ljubezni je zapustila vse in odšla z možem v negotovo bodočnost.

Puščava je podlaga prvega dela, in čeprav je enolična, peščena in kamnita, je odkril pisatelj v njej polno zanimivosti in lepote, skoraj nevidnega življenja. Še bolj se je razpisal ob sredozemski naravi Krete, njenih vrtovih, gozdovih, saj je v knjigi zapisal, da mu je ljubša narava od vseh velikih mest.

Roman je napisan v Rebulovem poetičnem jeziku in slogu, z bogato metaforiko, z zanosom, a tudi s karikaturo in ostro ironijo. Njegove primere so edinstvene, nepozabne.

Čeprav govori roman o starih Izraelcih, je sodoben in se da brati v različnih ključih. O tem je napisal Andrej Capuder na ovitku: »Ali se ne zdi, kot da bi v oklevanju in v malenkostnih skrbeh za naš vsakdanjik, češ "kaj bomo jedli in v kaj se bomo oblačili...", prepoznali sebe in svoje sodobnike, svojo lastno usodo in usodo svojega naroda?«

Pisatelj veliko govori o narodu, o narodni zvestobi v vseh položajih življenja. Absalom bo zvest Izraelec, če vsi drugi propadejo: »Ostal bom pač zadnji Izraelec na zemlji, nezlomljivo zvest imenu in sanji, ki sta mi bili doslej vsebina, kruh in vino življenja.« Ostro obsoja Nahsona, ki je zavrzel narodnost in vero za kariero. Asimilacija se mu zdi »ogabna«. O tiraniji pa sodi: »Neka tiranija jaha neki narod natančno toliko, kolikor se ta narod jahati pušča!«

Zora Piščanc: Pesnik zelene pomladi

Goriška pisateljica Zora Piščanc je izdala od leta 1953 sedem leposlovnih knjig, ki jih je zajela iz primorske preteklosti, in sicer: **Cvetje v viharju**, **Dom v tujini**, **Andrejka**, **Na obalah morja**, **Pastirica Urška**, **Most čez ocean**, le roman **Blagovestnika Slovanov** je iz širše slovanske zgodovine o Cirilu in Metodu. Knjige so izšle razen ene pri Goriški Mohorjevi družbi in pisateljici so prinesli ugled izrazito »primorske« pisateljice. Tri knjige so ji ponatisnili pri Ognjišču v Kopru (**Na obalah morja**, **Pastirica Urška**, **Blagovestnika Slovanov**).

Decembra 1987 je izšla spet pri GMD njena osma knjiga — **Pesnik zelene pomladi** — s podnapisom: Gorica 1938-1988 — ob 50-letnici bratove nove maše (208 str.). Gre torej za življenjepisno povest o bratu Ladislavu (Ladu) Piščancu, ki je bil duhovnik, pesnik, pevec tenorist, rojen 16. junija 1914 v Barkovljah pri Trstu, kjer je dovršil osnovno šolo, gimnazijo in bogoslovje pa v Gorici, posvečen 11. junija 1938. Najprej je bil kaplan pri Sv. Ignaciju v Gorici, leta 1940 župni upravitelj v Št. Vidu pri Vipavi (Podnanos), od 1941 do 1944 kaplan v Cerknem. Tu so ga partizani z drugimi 13 Cerkljani skrivaj ustrelili 3. februarja 1944, češ da so izdali Nemcem partijsko šolo.

Preprosto in kratko življenje, toda duhovno zelo razgibano, bogato, občutljivo za vse dobro in lepo, za bližnjega in slovenski narod. Pisateljica ga spremlja od rojstva do smrti, istočasno pa slika čas, kraje in razmere, ki pogojujejo vsako življenje. Najprej domačo družino, očeta Rafka, poštnega uradnika, mater Ivano Pipan in štiri sestre: Marico, Martino, Delko in Bernardko (vsa imena so spremenjena, tudi Lado je Simon). Ob družini sta še dva strica žu-

pnika: materin brat Tine v Renčah in očetov brat Gabrijel v Klanecu.

Živeli so v lastni hiši v barkovljanskem bregu, obdelovali vinograd in grêde in bili zadovoljni. Fašizem je posegel tudi v njihovo družino, saj so očeta 1926 prestavili v Piso, kamor je odšla tudi družina. Tu so se znašli v tujem svetu in pomanjkanju, Marica pa se je poročila z Italijanom. Po očetovi upokojitvi so se naselili v Gorici.

Simon je v Malem semenišču v gimnaziji našel nekaj prijateljev, s katerimi je ostal povezan vse življenje. Udeleževal se je živahnega zavodskega kulturnega življenja, se učil violine, klavirja in nemščine, začel pa je tudi zlagati pesmi. Svoje pesniške prvence je pokazal podravnatelju Ivu Juvančiču, ki ga je uvajal v pesniški jezik, slog, ritem, postal pa je tudi njegov duhovni voditelj. Čeprav se je že v osnovni šoli odločil, da bo duhovnik, je moral premagati težke duševne boje: »Glasba, petje, gledališče, pa tudi dekleta, kaj bi tajil, vse me vznemirja, da ni jasne poti pred menoj«. Tako je po maturi tožil Juvančiču, a ta ga je modro vodil, mu odkrival življenje in ga svaril pred dekleti, s katerimi mora biti trd, tudi pozneje kot duhovnik. Vendar z dekleti ni imel resnih težav, edina, ki bi mu bila lahko »nevarena«, je odšla k sestram v Tomaj.

V gimnaziji je s prijatelji odkril planine, ki so ga tako pritegnile, da je stalno zahajal nanje, posebno na Višarje. Nova maša je bila pri stricu v Renčah in tu mu je župnik Albin Kjuder drugič napovedal: »Bog ima s teboj svoje namene«. Prvi dve službi v Gorici in Št. Vidu sta bili mirni in polni duhovnega zadovoljstva. Usodno pa je bilo zanj Cerkno, kamor so ga nastavili za kaplana 2. okt. 1941. Bila

je vojna, časi težki in nevarni, po italijanski vdaji je bilo Cer-
kno osvobojeno ozemlje in v kraju razne komande, od ja-
nuarja 1944 partijska šola. Ljudje so se razdelili med ver-
ne in neverne, Simon pa je opravljal svojo službo in imel
veliko uspeha z mladino. Pri njem sta bila oče in sestra
Martina. Pripravil je pesniško zbirko **Pesmi zelene po-
mladi**, ki zaradi vojne ni mogla iziti, in pisal dnevnik, poln
tesnobe in globokih doživetij. Pesmi je izdala sestra Zora
1950, dnevnik je objavila tržaška Mladika v letih 1978-79.

Pred praznikom Kristusa Kralja 1943 so partizani Pi-
ščanca z drugimi zaprli in cele noči zasliševali. Dolžili so
ga, da je povezan z Brumatom v Gorici, da kujeta zaroto
proti njim, da je gosposki človek. Po enem tednu so jih iz-
pustili, dva pa so ustrelili. S kaplanom Slugo sta pripravila
v cerkvi uspelo božičnico, toda: »Že za božič so ju na ne-
kem mitingu na bližnji podružnici obsodili na smrt, kar so
nato še v Cerknem slovesno odobrili na mitingu teden pred
njuno aretacijo. Na tem mitingu so bili navzoči vsi najugled-
nejši Cerkljani.« (str. 197)

Dne 27. januarja 1944 so Nemci napadli Cer-
kno in ustrelili 47 tečajnikov partijske šole. Oba kaplana sta bila
že v cerkvi, vzela sta sveto olje in sanitetne potrebščine
in pomagala umirajočim. Na Svečnico ponoči so partizani
aretirali oba kaplana in še 13 Cerkljanov. Hoteli so odpel-
jati tudi Martino, ki pa je bila bolna, namesto nje so vzeli
mlado Malko, ki je bila pri njih: »Že ko jo tako braniš, pa
pojdi ti namesto nje. Ne bomo dosti zgrešili, če te odpelje-
mo. Ta hiša je gnezdo samih izdajalcev. Vse vemo, kaj ste
skovali; izdali ste nas Nemcem« (str. 203). Odpeljali so jih
nad Cer-
kno in ponoči ustrelili in vrgli v brezno, le eden se
je rešil. Tu še vedno leže in jih niso rehabilitirali, čeprav
je Tedenska tribuna 17. septembra 1958 pisala, da so poz-
neje odkrili in likvidirali partizanskega majorja Jerneja
Hrastnika, ki da je bil nemški obveščevalec in po vsej ver-
jetnosti kriv za nemški napad.

Povest ja napisana realistično nazorno, v slogu in na-
činu kakor prejšnja pisateljčina dela: veliko je razgovorov,
ki poživljajo dejanje, a motijo življenjepisna dela, lepi so
opisi krajev in razmer, ki so krščansko plemeniti, čeprav
so bili časi bridki. Vse svoje zanimanje je posvetila bratu,
ki ga prikazuje z veliko ljubeznijo in prizadetostjo, vendar
pa je resnično psihološko prodrla v njegovo notranjost še-
le v Cerknem, ko se je znašel v življenjskih nevarnostih,
ko je slutil in pričakoval nasilno smrt. Njegovo tedanje raz-
položenje, vero, upanje, strah, grozo je podala prepričljivi-
vo in plastično, pri čemer so ji pomagale tudi njegove pe-
smi in odlomki iz dnevnika. V Cerknem je Simon mož na
mestu, dušni pastir, ki ne zapusti svoje črede za ceno last-
nega življenja. Tukaj je pisateljica res segla v globino in
dosegla svoj višek.

Vsi ostali nastopajoči so bolj Simonovi spremljevalci kot
žive in izrazite osebnosti. Oče je skoraj vedno žalosten in
zaskrbljen in s težavo vzdržuje številno družino, nazadnje
ga brezvestni najemnik spravi še ob hišo. Mati je vzorna,
vedno optimistična in najde rešitev v težavah. Sestre žive
v bratovi senci, nobena se ne razvije v samostojno oseb-
nost, čeprav pridno delajo in pomagajo pri vzdrževanju dru-
žine, Delka in Bernardka pa nosita vse tedne od maja do
novembra 1942 kovčke hrane slovenskim internirancem v
Gonars. Oba strica župnika sta dobra in jemljeta Simona
na počitnice, posebno Tine v Renčah, a tudi sestre, ki pa
pomagajo pri gospodinjstvu. Nekateri sošolci in profesorji
nastopajo s pravimi imeni in so taki, kakor jih poznamo iz
tedanjega in poznejšega življenja.

Razmere, v katerih živi in dela Simon, so podane stvar-
no, bolj v obrisih kakor v zgodovinski dokumentarnosti. Živ-
ljenje v Pisi je opisala že v povesti **Dom v tujini** (1958).

Na zavihu ovitka je Piščančev življenjepis, v knjigi pa
njegova fotografija. S to knjigo je Piščančeva postavila do-
stojen spomenik svojemu nesrečnemu bratu.

Lev Detela: Časomer življenja

Kot 133. publikacija Slovenske kulturne akcije v Bue-
nos Airesu je izšel proti koncu leta 1987 Leva Detela **Ča-
somer življenja**, s podnaslovom Spominsko srečanje s pol-
preteklostjo, 256 strani.

Lev Detela, ki se je rodil 1939 v Mariboru, dovršil 1958
v Ljubljani gimnazijo in del slavistike, živi z ženo pesnico
Mileno Merlak in tremi sinovi od jeseni 1960 večinoma na
Dunaju. Preživlja se s pisanjem v slovenščini in nemščini
in z razpravami, s katerimi seznanja nemški svet s sloven-
sko literaturo in kulturo. Piše pesmi in prozo v moderni-
stičnem slogu o sodobnih problemih, z veliko jezikovno ver-
ziranostjo in bogato metaforiko.

Novo delo Časomer življenja so spomini in roman od
rojstva do slovesa od domovine. Pripoveduje v prvi osebi
o lastnih doživetjih od prvega zavedanja do odhoda v Av-
strijo. Vso snov je razdelil v sedem spominskih dni — ka-
kor je Bog porabil šest dni, da je ustvaril svet, sedmi dan
pa počival, tako je Detela šest dni rasel v »somraku za re-
šetkami vojnega otroštva, v bodičevju nasilnega časa«, v
»sponah blede mladosti«, v »mrazu nižje gimnazije« in kon-

čno v »čaru in viharju ljubljanskih univerzitetnih let«. Sed-
mi spominski dan pa ga je končno pripeljal na »svetá širo-
ko, bridko cesto«, dozorel je torej in dokončno zapustil
utesnjene razmere in ljudi, ki so ga do tedaj obdajali.

V ospredju je pisatelj sam, navaden otrok, z bujno do-
mišljijo, saj je še nepismen narekoval materi in sorodnikom
zgodbice, da so jih zapisovali in da jih navaja v knjigi. Igral
se je po ljubljanskih cestah in v Središču na Štajerskem,
kjer je imela mati sorodnike. Oče je bil znan prirodopisec,
med vojno pa je začel piti, dokler se ni znašel v nemškem
taborišču Dachau. Po vojni sta se oče in mati ločila in se
trgala za sina, da je bil nekaj časa pri materi na Štajer-
skem, nekaj pri očetu; oba sta se vnovič poročila, vendar
sta oba skrbela za sina. Tako je začel osnovno šolo v Sre-
dišču, nadaljeval pa jo je v Ljubljani, tudi klasično gimna-
zijo in univerzo. Oče je bil strog, siten, neprestano v go-
stilni, ob Informbiroju so ga vrgli iz partije in mu vzeli rav-
nateljstvo v VII. državni gimnaziji, nekaj časa se je zdravil
tudi v umobolnici v Polju pri Ljubljani. Vendar je imel sina
po svoje rad, vsake počitnice ga je peljal na morje, na Bled,
v Bohinj, z njim sta prehodila lep kos Slovenije. Še bolje

se je počutil pri babici in prababici, pri stricah in tetah v Središču, od tam pa se je z njimi vozil po Štajerski, Prekmurju in Hrvaškem do Zagreba. Očetova izključitev iz partije je vrgla tudi na sina senco: neopravičeno so ga obtožili, da je pisal sramotilne besede po zidu, da se je zaskrbljen vprašal: »Ali ni partijski brodolom mojega očeta zaradi njegove sentimentalne vere v veliko pravično Rusijo pognal togotnih valov tudi proti mojemu življenju?«

Še kot otrok pomaga graditi Litostroj v Ljubljani, pozneje vodovod nekje na Gorenjskem. »Teta Malka me navdušeno vodi na manifestacije in baklade, na katerih kričimo proti kralju Petru in kapitalizmu, generalu Franku, papežu in katoliški Cerkvi. Iz kapelic istočasno na jeznorit način odstranjujejo svetniške kipce, religiozne podobe in križe.«

Ker je oče ateist, ga ne pusti v cerkev in k verouku, le babica ga skrivaj pelje k maši, v 5. gimnaziji pa se sam odloči za prvo sveto obhajilo v zaklenjeni cerkvi. Kljub taki vzgoji pa ostane zunaj političnih organizacij, kar mu prinese osamelost: »Zazdi se mi, da sem sam na svetu. Brez ljubeznivih staršev, brez dobrih vzgojiteljev in požrtvovalnih prijateljev... Kaj mi bo prinesel ta moj življenjski čas, ki mi je tuj, tako da sem postal njegov ujetnik, tuj kot vse stvari in ljudje, s katerimi mi je zdaj dano živeti?«

Poskušal se je uveljaviti kot pisatelj, ker pa ni pisal v duhu tedanjega socialističnega realizma, je le redko prodril s kako črtico. Ko pa je srečal na univerzi sorodno dušo v pesnici Mileni Merlak, jima ni preostalo drugega kot odhod v tujino.

Ob lastnem življenju pa je razgrnil Detela tedanje slovenske razmere med vojno in okupacijo in v prvih povojnih letih. Vojna je prinesla omejitve, zatemetitve, bege v zaklonišča in kleti, pomanjkanje vsega, očetovo internacijo. Še bolj plastično pa je naslikal povojna leta, ker je že zgodaj opazoval, premišljeval in sodil o razmerah, ki jih je ustvarjala nova oblast. Bili so težki časi, pomanjkanje se je nadaljevalo: »V izložbah sicer ni potrošniških predmetov in živil, zato pa izza stekla kličejo slike maršala Tita, rdeča zvezda in živordeč napis, da je treba vse sile zastaviti za obnovo domovine.«

Tudi po vojni vlada strah in nezaupanje drug pred drugim, zapori se polnijo, na univerzi doživi neokusno gonjo proti prof. Antonu Slodnjaku zaradi njegove Slovenske literature, ki je izšla v nemščini, in njegovo odstranitev z univerze. Na Štajerskem doživlja s sorodniki zaplembe premoženja in nasilne kolektivizacije, kar žene ljudi v obup in pijačo. Pradedna raztrga mina na polju, starejši umirajo, materin drugi mož se zaradi razočaranja ustrelji.

V knjigi Časomer življenja je Detela z veliko umetniško silo poustvaril ljudi in razmere medvojnih in povojnih let v Sloveniji, kakor jih je gledal z lastnimi očmi in jih občutil na svoji koži. Kot kronist ni pretiraval ne v dobrem ne v slabem, pisal je po doživljanju, pomagal pa si je še z dnevnikom, ki ga je pisal. V zadnjem poglavju je izpovedal vero v demokracijo, grozo zaradi poboja domobrancev v kočevskem Rogu in željo, da bi se razmere doma uredile: »Tudi slovenski narod, ki še vedno išče svojo pot, bi moral ponovno najti k sebi in k svoji zgodovini — pravi, avtentični, neideološki, normalno in netezno podoživeti zgodovini, ki jo je v tem stoletju kar večkrat ubil.«

Knjiga je dokument časa in razmer in nova potrditev Detelove pisateljske nadarjenosti.

Herman Germ: Naš zlati mladi dan

Mohorjeva družba v Celovcu je izdala v jeseni 1988 v svoji zbirki Mladi korotan novo pesniško zbirko Hermana Germa **Naš zlati mladi dan**. Germ je po poklicu učitelj, zdaj ravnatelj glavne šole v Pliberku. Za otroke in mladino piše pesmi in črtice že iz dijaških let, leta 1982 pa mu je izdala Mohorjeva družba v Celovcu prvo pesniško zbirko **Otroci enega sonca**, o kateri smo poročali na Radiu in v Mladiki (1983).

Nova zbirka **Naš zlati mladi dan** obsega 34 pesmi in 16 igrice. Pesmi so primerne osnovnošolskim otrokom, šaljive so in lahkotne ter obravnavajo naravo, šolo, živali, letne čase, vse v prikupni obliki in z otroško psihologijo. Prikupne so tiste v koroškem narečju, npr. **Ančka v šuoli**, kjer pripoveduje domačim, da so v šoli »šribali pa jedli«. Na vprašanje: »Pa koj ste šribali?« je odvrnila: »Pa ni viem, / ku pa še brat nismu znali.«

Nekaj pesmi je sestavljenih iz besednih iger ali dopolnjevanj, npr. **-ost**:

Čez reko tam je most.
V gostilni čaka gost.
Naš kužek nese kost.
Po pustu pride post.
Pust je masten okoli ust,
post pa gloda kost.

Pesnik pa navaja mlade bralce na socialni čut in človekoljubje. V pesmi **Advent** spletejo v začetku adventa venec in na njem prižgo štiri sveče. Pesnik pravi, naj gori prva sveča za vse, ki so sami, druga za ljubezen v družini, tretja pa:

Tretja sveča naj gori za tretji svet,
kjer človek-brat pomanjkanje in glad trpi.
Ponudimo svoje radodarne roke mu —
saj smo bratje, sestre vsi.

In četrta sveča naj gori »za mir v srcih in na svetu«. Končno se spomni še kislega dežja, ki uničuje gozdove, ker »dim, dim, dim pošiljamo k nebu.«

Igrice so prizori, v katerih nastopajo otroci, živali, ptice, ribe, prisrčne so in primerne za recitacije v šoli. Zajete so iz sveta, ki ga otrok pozna, večkrat imajo poučni poudarek.

Pesmi in prizore je prikupno ilustrirala Hermi Paulič, učiteljica likovne vzgoje na glavni šoli v Pliberku.

Fabjan Hafner: Indigo

Pri Založništvu tržaškega tiska in Založbi Drava v Celovcu je izšla 1988 prva pesniška zbirka koroškega pesnika Fabjana Hafnerja: **Indigo**. Avtor se je rodil 1966 na Bistrici v Rožu, v Gradcu študira slovenščino in nemščino,

piše pa v nemščini in slovenščini pesmi in prozo, istočasno prevaja v oba jezika.

Hafnerjeva zbirka Indigo je razumsko urejena v dva dela, vsak izmed njiju pa še v pet ciklov, vseh pesmi pa je 46. Kot geslo je napisal besede: »Pisanje poezije je prevajanje iz jezika, ki ga ni.« O sebi in svojih pesmih pa je zapel: »Razpadam na stavke, / ki nimajo zveze. / Vse, kar je iz njih / razbrati (in še več), / se lahko (in še laže) / razbere z moje dlani.«

V pesmih ne gre za osebne izpovedi s kako pretresljivo vsebino, ne za koroško problematiko, ampak za nekako poigravanje z besedami, na kar kaže že prva pesem z značilnim naslovom **Oči so usta, usta so oko**:

Zavest polzi skozi prste.
Zahrani ti moje življenje.
Jaz ga ne znam, ti si spomin.
Jej moj kruh, pij moje vino.
Črno, belo, sebe, kakor jaz.
Kisik, vodik. Spojitev, eksplozija.
Iz zavesti se rodi hči, sin iz spomina.
Ustom uho, ušesom usta.

Včasih ustvari lepo primero ali podobo iz narave, drugič gre za navadno prozo v verzih, ki pa niso pravi verzi, saj se nekateri končujejo z deljenimi besedami, npr. Krava, Maria, Konec pravljice.

Večkrat se poigrava z nasprotnimi pojmi, npr.:

Jaz je misel:
»Jaz sem smisel!«
Jaz ni smisel. Ne-
smisel je smisel, ne
narobe. Jaz sem
ti, midva, ki
sva več od
sebe.

To poigravanje z nasprotnimi pojmi in predmeti je včasih zaradi drznosti presenetljivo in po svoje učinkovito, drugič se izgubi v omlednosti in neizrazitosti: »Sladka sredica, / strdena / medica. / Zdrevenel / kruh, uvel / duh. / Kako je lepo, / če ptice cvetijo / in rožce sijo.« Ali druga: »S snegom / sem padal. / Z njim / se talim. / Zapisoval sem vse, / kar se ni zgodilo.« Sem bi lahko prišteli ves venec Ženske pesmi s Koroškega.

V drugem delu so najprej krajše pesmi, ki so nekoliko oprijemljivejše, na koncu pa je nekaj daljših pesmi o samoti in ljubezni, ki pa se po oblikovni in miselni strani ne razlikujejo od ostalih.

Hafner hoče biti izrazito moderen, zdi pa se, da so se njegovi vzorniki že odmaknili od tega načina pesnjenja. Največja odlika zbirke je jezik, ki je živ in prožen, da se lahko z njim poigrava. Ko bo našel še vsebino, bo postal Hafner pravi pesnik.

Mili Hrobath: Veter poje

Med rednimi knjigami Mohorjeve družbe v Celovcu za leto 1989 je tudi pesniška zbirka Mili Hrobath **Veter poje**. Izšla je v seriji Mladi Korotan kot 9. knjiga, namenjena pa je osnovnošolskim otrokom.

Mili Hrobath je učiteljica na osnovni šoli v Št. Lenartu pri sedmih studencih, pesniti pa je začela že v gimnaziji, najprej v dijaškem Mladem rodu, potem v Mladju, Družini in domu in v Celovškem Zvonu. Leta 1981 je izdala prvo pesniško zbirko **Vigredno sonce**.

Druga zbirka **Veter poje** je zgrajena v okviru šolskega leta in koroškega življenja. Začenja s septembrom, ko se odpro šolska vrata, in zaključuje z junijem, ko odhitijo učenci na počitnice. V vsakem mesecu opeva delo na kmetih, spreminjanje narave, praznike in otroške zabave. Vmes pa so priložnostne pesmi, ki dopolnjujejo to življenje, naj gre za delo na polju, za spreminjanje oblakov, meglo, krassenje grobov za Vse svete, za Miklavža, jaslice, pustno rajanje, prajtelj, ki je »z jabolki, zelenjem in trakovi okrašen« in ga nesejo na cvetno nedeljo k blagoslovu, velikonočni žegen ali materinski dan.

Za otroke je morda najprijetnejši in najbogatejši december, o katerem poje:

December
obesi v stanovanje
adventni venec,
prižge svečo — in se veseli.

Z Miklavžem hodi
od hiše do hiše.
Iz gozda prinese jelko
in pripravi jaslice.
Ob dolgih večerih
bere knjige in poje.
Iz kleti prinese smuči,
sanke in drsalke.
Hej, na breg!
Zebe ga v roke, ušesa in nos.
Pod njegovimi stopali škriplje...

Ob vsej tej lepoti v naravi in življenju pa neprisiljeno spregovori o materinem jeziku: »Vsak jezik je lep in koristen — materin jezik naj ti ostane neizbrisen!« Ali o koristnosti branja knjig: »Celi svet razkaže knjiga / tistemu, ki se zanjo briga.« Žal beseda rani, zato si je treba hitro podati roko. »Voda nam je vsem potrebna«, vendar pa mora biti čista. Včasih uporabi tudi kako koroško besedo: Med oranjem kmet »Tiho v mislih / on žebrá, / da mu Bog / svoj žegen dá«.

Knjigo je prikupno ilustrirala pesničina sošolka Zorka Loiskandl-Weiss, učiteljica likovne vzgoje, v sodelovanju z 8-letno hčerko Veroniko.

Uvod v knjigo ja napisal Pavle Zablatnik, ki je Hrobathovo učil vsa gimnazijska leta slovenščine in drugih predmetov.

KNJIGE

Hvalnica občutku življenja

(Peter Handke: *Pesem trajanju*; prepesnil Andrej Kokot. — Drava, Celovec 1987)

Izpraševati se hočem s pesmijo,
se spominjati s pesmijo,
uveljaviti in obvarovati s pesmijo
to, kar trajanje je.

Na ščitnem ovitku predstavlja **Matjaž Kmecl** pesniškega svetovljana Handkeja kot nemško-francoskega Evropejca, Korošca in Salzburžana, kraševskega in jezikovnega popotnika, po telesnih in duhovnih zasnovah vsaj polyslovenca, tudi po svoji uporni ponižnosti in drugačnosti, v sebi blodečega in kdaj pa kdaj zgubljenega gospoda in izobčenca hkrati..., in tudi ne pozabi omeniti njegovih velikih zaslug za sloves slovenske koroške literature v svetu. Knjižica je izšla prav pred kratkim v trdi vezavi in žepni obliki, za njeno prikupno opremo je poskrbel Jure Jančič. Spada med tiste književne tiske, ki jih je mogoče dolgo imeti kar pri sebi v žepu in se vedno znova zagledati v to ali ono poglavje iz njih. Marsikomu izmed nas se bo priljubila kot nekakšen življenjski vademekum za današnje razglašene dni.

O tej petdeset strani dolgi pesmi bi bilo mogoče pisati na najrazličnejše načine. Vsakokrat, ko jo znova preberemo, se ustavimo drugje, pri kakšni novi podobi, ki smo jo ob svojem prvem srečanju s temi lahkotno valujočimi verzami spregledali ali pa ob njej celo zamudili doživetje nečesa posebno lepega, posebno privlačnega, posebno resničnega. Oblikovna preprostost te hvalnice je vsekakor varljiva, saj na prvi pogled zakrije bogato jedro, ki se nam v sunkih pesnikovega popotovanja skozi njegov čas in njegovo življenje lušči polagoma, od slike do slike, od eksempla do eksempla, od prvega povednega viška do drugega — in tako naprej do zadnjega, **osrednjega**, s katerim se pesnik poslovil od nas in nam dovoli, da iščemo in sprašujemo in se veselimo dalje sami zase, v svojem lastnem času in svetu.

Ko si tako kar najbolj živo predstavljamo in podoživljamo Handkejeve pesniške slike nekaterih krajev iz njegovega življenja, nekaterih ljudi in izbranih majhnih reči iz njegove vsakdanjosti, segamo s svojo čustvenostjo in miselnostjo mimogrede po njegovih sporočilih, ki postajajo v svojih krožnih skokih naprej in nazaj vse bolj jasni, dokler se nam nazadnje ne ponudijo kot zrel, sladek sad, ki pade pred naše notranje oči kot velik dar — in sicer z besedami: **»Kdor trajanja nikdar ni skusil, / ni živel.«** Ta vrh zadnjega Handkejevega zavoja v pesnitvi nas kakopak takoj spomni na Shakespearea in njegov zlati aforizem iz *»Hamleta«*: *»... kaj je človek, / če glavna sreča mu in prid vseh ur / je spanje le in jed? Žival, nič več.«*

ln šele tedaj, ko smo že enkrat prišli do konca te lepe hvalnice, se lahko z neko večjo gotovostjo povrnemo k njenemu začetku in si začnemo odgovarjati na vprašanje, kaj neki je to *»trajanje«*, ki pesniku *»sili v pesem?«*

Iz besedila najprej vzemo, da je to občutek, najbolj bežen od vseh občutkov, hitreje minljiv od trenutka, nepredvidljiv, neusmerljiv, ki ga tudi ni moč ne otipati ne izmeriti. Predstavi se nam kot dogodek pozornosti, ponotranjenja, objetosti, dohitevanja, in tu se srečamo z njegovo prvo jasnejšo oznako: **»trajanje, to je občutek življenja«**. Handke pripoveduje tudi o toplini trajanja in o tolažbi trajanja: **»kar je trajajoče, je osrečujoče!«** Stvari, iz katerih izvira trajanje, so pa neznatne, nepomembne. Trenutki trajanja privrejo, otrplemu obrazu vtisnejo izraz, v prazne prsi položijo srce — in prav zato beremo: **»Pesem o trajanju je ljubezenska pesem.«** Pesnik nadaljuje s tem, da mora biti trajanje njegova *»resnična ljubezen«*, in navdušeno piše o *»čudežu trajanja«*. Za *»sunek trajanja«* je voljan hoditi na *»živa popotovanja... na vsakoletna romanja in božje poti«*. Trajanje mu je počivališče, mir; solze trajanja so mu solze veselja. Po goethejevsko kliče v svet, kaj vse bi dal za ta občutek trajanja, za ta občutek živega življenja, za te trenutke poduhovljene človeške sreče:

**»bil bi, če bi obstajal bog,
za trenutek trajanja že
davno njegov otrok...«**

Goethejev Faust se je bil pripravil za doživetje največjega možnega čutnega zadovoljstva zapisati za vedno Mefistu s svojo lastno krvjo. Handkejeva hoja *»naproti temu, kar nam je ljubo«*, je sodobna v tem, da ni elitistična ali celo metafizična, ampak kar **»pustolovščina iz-leta-v-letu«, »pustolovščina vsakdanjosti«** in **»zahvalni praznik tukajšnjosti«**. Opozarja na razliko med človeka vrednim življenjem in praznim životarjenjem, o katerem je pri nas imel toliko povedati naš Ivan Cankar. Handke sicer nekje ugotavlja, da *»trajanje ni doživetje skupnosti«* in da *»ne tvori ljudstva«*, vendar v isti sapi pripominja: *»In kljub temu stanju milosti trajanja / končno nisem samo jaz sam... / ... Od trajanja navdihnjen, / sem tudi tisti drugi... / ... S trajanjem podprt / nosim, jaz, enodnevno bitje, / svoje prednike in potomce / na svojih plečih, / kot zanosno breme...«*

Več delov te hvalnice polnemu življenju res *»zadoni kot najlepša glasba«*. Pesniku verjamemo, da ga trenutki trajanja *»ozvezdijo«*. Marsikje se njegovi prosti verzi objemajo z domačnostjo, ki nam je pri srcu. Prelepa je predstavitev njegovih *»krajev trajanja«*, npr. Grebinskega jezera in Doberdobskega jezera, o katerih med drugim pravi:

**»V tihoti teh jezer
vem, kaj počnem,
in v tem, ko vem, kaj počnem,
spoznavam, kdo sem...«**

Drugje je v tej *»Pesmi trajanja«* podobno vgrajen še slovenski Kras, ta pa je Handkeju, ki je danes eden najslav-

AKCIJA

10.000 LIR ZA KULTURO

SODELUJTE!
DARUJTE!

nejših živečih nemških pesnikov, še posebno blizu, kot to vemo iz njegovih drugih književnih del.

To vsebinsko razgibano in oblikovno pojočo hvalnico je prepesnil v slovensščino naš koroški pesnik **Andrej Kokot**. Svoje delo je opravil z velikim

občutkom za Handkejevo izrazito pozemsko besedišče, za njegovo čustveno in miselno sporočilnost, naposled pa še s pohvalnim posluhom za melodičnost in strukturno enovitost celotnega dela. Ni prav, da je med maloštevilnimi tiskovnimi napakami zmaličeno, kot nalašč, tudi Goethejevo ime (na str. 12), ki je za bralca važno, saj je Handkeju (na isti strani pesnitve) Goethe »**moj junak / in mojster stvarne povednosti**...« in nam obenem rabi kot prispevka — kažipot za našo pravilno »hoho« za »občutki trajanja«. Motijo me dve, tri vejice, ki jih je prevajalec postavil po meri ritmičnih (melodičnih) enot izvirnika. Mimo tega pa je treba reči, da je slovenska verzija besedna mojstrovina, ki tudi sama zase zveni kot najlepša pesem. Naj tudi nas opozarja na dragocene življenjske priložnosti, ki jih ne bi smeli zamuditi!

Ivan Dolenc (Kanada)

II. katoliški shod Slovencev v Argentini

Tako imenovani katoliški shodi so v slovenski zgodovini imeli vedno pomembno vlogo. V obdobju, v katerem so potekali, so pomenili za katoličane orientacijsko točko, po kateri so uravnavali svoje življenje. Tako velja 1. katoliški shod leta 1892 v Ljubljani za začetek katoliškega gibanja. V resolucijah je zahteval, da se morajo znanost, umetnost, vzgoja, sredstva obveščanja, socialno in politično delo ravnati po katoliških načelih in izhajati iz žive katoliške zavesti, ki se hrani z živim verskim življenjem.

Kmalu po 2. svetovni vojni — ali po osvoboditvi — če uporabim priljubljen izraz zmagovalcev, ni bilo v matični Sloveniji toliko svobode, da bi lahko organizirali nov katoliški shod. Seveda pa danes katoliškega shoda v matični Sloveniji ne bi več organizirali, ampak bi morali poiskati drugačen način preverjanja in usmerjevanja našega krščanskega življenja.

Izgleda pa, da je tak shod primeren za naše rojake v Argentini, ki so znani po izredni zvestobi verskim in narodnim vrednotam. Prvi katoliški shod so imeli že l. 1952, drugega pa pred slabima dvema letoma. Pobuda za ta shod je bila devedesetletnica 1. katoliškega sho-

da v Ljubljani. Leta 1982, ko so se začele priprave na shod, so zapisali tudi besede o potrebnosti tega zborovanja: »Ali ne živimo v času, ko prvi graditelji naše skupnosti odhajajo v večnost? Ali ni potrebno osvetliti naše cilje tako pri starejših in še bolj pri mladini? Ali niso potrebne jasne smernice za zadnji desetletji drugega tisočletja in prva leta tretjega tisočletja?«.

Po dolgih in temeljnih pripravah — vsaj tako izgleda iz priloženega gradiva — je bilo 22. novembra 1987 v Slovenski hiši v Buenos Airesu sklepno zborovanje. Knjiga, ki govori o teh dogodkih in prinaša prispevke prebrane na tem zborovanju, nosi preprost naslov: II. katoliški shod Slovencev v Argentini 1987. Ima dva dela. V prvem so objavljene sklepne izjave, v drugem pa pripravljeno gradivo, to so prispevki sodelavcev, ki so bili osnova za sklepna razmišljanja in izjave.

Govoriti o taki knjigi ni lahko, saj to ni napet roman, niti senzacionalna analiza doslej neznanih dejstev ter v njej ni idej za »čehlanje ušes«, ampak je to sistematična in skrbna analiza mnogokrat tako žalostne resničnosti.

Uvodni besedi Alojza Starca, delegata za slovensko dušno pastirstvo v Argentini, opisu priprav in poteka shoda sledi zelo strnjen, vsebinsko bogat uvodni govor dr. Marka Kremžarja. Prežet je z navedki predvsem iz cerkvenih dokumentov, zlasti 2. vatikanskega cerkvenega zbora. V njem analizira sedanjí trenutek človeške civilizacije, ki nezadržno drvi v novo poganstvo. Ogrožene so nekatere temeljne vrednote. Plat zvona bije predvsem družini. Če ta propade, propade tudi temeljna celica Cerkev in naroda. Če ne bo v naših družinah več otrok in če ne bo v njih vladalo toplo družinsko vzdušje s slovenskim pogovornim jezikom, podkrepljeno s slovensko družinsko molitvijo, ali imata potem Cerkev in (slovenski) narod še kakšno prihodnost? Za prenovo slovenskih družin je po Kremžarju nujna prenova osebnega življenja vsakega posameznika.

Kot »matičnega Slovence« me je najbolj prevzel tisti del Kremžarjevega nastopa, ko govori o nujnosti spreobrnitve, z aplikacijo na nujnost narodne sprave. Že nekajkrat sem namreč zasledil mnenje, da je pripravljenost na narodno spravo samo v Sloveniji in da zanj domobranci in njihovi potomci v emigraciji sploh nočejo slišati. Kremžar

pa dobesedno pravi: »Lahko rečemo, da naša skupnost **ne goji sovražstva** do rojakov, ki so z revolucijo pahnili narod v nesrečo, zakrivali zločin nad svojimi nasprotniki, povzročili naše zdomstvo in ki krivično preganjajo in zapostavljajo tiste, ki so drugačnega mišljenja. Upravičeno pa zahtevamo od njih, da vrnejo narodu svobodo, da bo vsak Slovenec lahko odgovorno iskal resnico in se po svoji vesti odločal za pravico!« V tako držo ga sili Jezusov evangelij, kjer piše: »Ljubite svoje sovražnike (Mt. 5,44) in cerkveni nauk, ki pravi, da moramo razlikovati »med zмотo, ki jo je treba vedno zavračati in med tistim, ki se moti« (CS 28,2). Medtem ko argentinske rojake njihov krščanski svetovni nadzor spodbuja k narodni spravi, pa Slovence v matici uradna ideologija spodbuja k sovražstvu do političnih emigrantov, ker ti predstavljajo razrednega sovražnika oziroma kontrarevolucijo. Tako v tem smislu lahko še bolj občudujemo tiste v republiki Sloveniji, ki so se odtrgali od vulgarne teorije o kontrarevoluciji in razrednem sovražniku in govorijo o nujnosti narodne sprave.

Kremžarjevemu temeljitemu in zgoščenemu članku sledijo še sklepne izjave II. katoliškega shoda Slovencev v Argentini. Te izjave govorijo o verskornaravnem, narodno-družbenem življenju, o kulturi, družini, mladini, o domovih, organizacijah in ustanovah. Vsem tem izjavam je priloženo še pripravljeno gradivo za ta shod. Prav gotovo je shod zadel v živo, ko je spregovoril o omenjenih temah. Kaj npr. pomenita ves razvoj in napredek, če ne temeljita na trdnih nraavnih načelih? O pomenu družine v narodovem in verskem življenju ne bi ponavljal že povedanega, da je obravnava kulture na slovenskem katoliškem shodu nujna, je posledica slovenske zgodovine, v kateri je imela kultura vedno pomembno vlogo.

Tudi za knjigo II. katoliški shod Slovencev v Argentini veljajo besede Marka Kremžarja, povedane v že omenjenem predavanju: »Katoliški shod je klic po življenju iz krščanskih resnic! Njegove vsebine ni mogoče izčrpati niti v predavanjih pripravljalnih odsekov niti v uvodnem govoru, pa tudi ne v zgoščenih sklepnih izjavah, ki se dotikajo bistvenih področij našega življenja. Shod nam nakazuje temelje in smer, pot pa, četudi v marsičem skupna, je naloga bodočih osebnih naporov.«

Božo Rustja

Delovanje knjižnice Dušana Černeta v letu 1988

Šesto leto delovanja knjižnice Dušana Černeta je za nami. Ko smo v letu 1983 pričeli z urejevanjem knjižnega fonda, si nismo nadejali, da bo knjižnica v tem času dosegla tako lepe in zavidljive uspehe. Knjižno gradivo stalno doteka v knjižnico, inventarizacija, katalogizacija in urejevanje zbirk se redno nadaljuje. Tudi stike s slovenskimi ustanovami in posamezniki po svetu skušamo razširiti in tako pridobiti nove podpornike naše ustanove. Želimo, da bi knjižnica tudi v tekočem letu redno poslovala in dosegla zastavljene cilje.

1. Inventarizacija

V letu 1988 je bilo inventariziranih 499 knjižnih enot, tako da je sedaj skupno inventariziranih v knjižnici Dušana Černeta 3875 knjig in periodičnega tiska. Še vedno je nekaj tiska neinventariziranega in neobdelanega. Upamo, da bomo to delo opravili v tekočem letu.

2. Katalogizacija

Tudi v minulem letu smo nadaljevali s katalogiziranjem knjižnega gradiva. V knjižnici sta dva kataloga in sicer centralni in katalog slovenskega zdomskega tiska. V glavni, to je centralni katalog, je bilo vloženih v preteklem letu 502 knjižna listka; skupno je sedaj v tem srednjem katalogu 3022 listkov. V katalog slovenskega zdomskega tiska pa je bilo vloženih 141 kartotečnih listkov, tako da obsega zdaj 844 listkov. V signaturni katalog pa je bilo vpisanih 315 zaporednih knjižnih izdaj.

3. Sodelovanje z Narodno in univerzitetno knjižnico

Stike, ki smo jih vzpostavili z Narodno in univerzitetno knjižnico v Ljubljani, smo tudi v preteklem letu še bolj poglobili. V minulem letu smo ljubljanski knjižnici poslali 3 sezname naših dvojnikov. Knjižno gradivo poslano v Ljubljano, je obsegalo 16 knjig in brošur ter 83 številk raznega periodičnega tiska. Osrednji slovenski knjižnici smo poslali 22 izvodov bibliografije slovenskega tiska v Argentini za njene potrebe in za druge slovenske knjižnice. Iz Ljubljane pa smo prejeli fotokopije slovenskega argentinskega tiska, ki ga naša knjižnica nima. Redno prejemo

slovensko bibliografijo. Stike z ljubljansko knjižnico bomo skušali še poglobiti ter jih razširiti tudi na druge slovenske knjižnice.

4. Stiki

V preteklem letu smo še bolj okrepili stike s slovenskimi ustanovami in posamezniki, ki živijo in delujejo po širnem svetu. Leta 1988 je knjižnica odposlala 25 dopisov, prejela pa 53 pisem. Vzpostavili smo stike z gospodom Brankom Pistivškom, ki živi in dela v Nemčiji in ima zelo veliko knjižnega gradiva slovenskega zdomskega tiska. Z medsebojnim sodelovanjem bomo skušali čimbolj izpopolnjevati naše vrzeli. Bibliografijo slovenskega tiska v Argentini smo poslali vsem našim podpornikom in prijateljem ter jih s tem še bolj navezali na našo ustanovo. Te stike bomo skušali tudi v tekočem letu poglobiti in jih še razširiti.

5. Bibliografija

V pripravi je drugi del bibliografije slovenskega tiska v Argentini, ki bo obsegal popis slovenskega periodičnega tiska. Izdaja te publikacije se je nekoliko zavlekla, ker še vedno pričakujemo, da čimbolj izpopolnimo periodični tisk argentinskih Slovencev. Upamo, da bo to delo izšlo v teku leta.

6. Izpopolnjevanje knjižnega gradiva

V minulem letu je knjižnica skušala čimbolj izpopolniti svoj knjižni fond, predvsem z izdajami slovenskega zdomskega tiska. Redno prejemo veliko izdaj iz Argentine, Združenih držav Amerike, Kanade, Avstralije in drugih držav. Naj se s tega mesta najtopleje zahvalimo vsem našim dobrotnikom, ki z veliko ljubeznijo podpirajo našo knjižnico. Upamo, da bodo tudi v tem in naslednjih letih s prav tako vne-
mo pomagali pri zbiranju slovenskega tiska, ki izhaja po svetu. Omeniti moramo, da nam je uprava Novega lista poklonila kompletno izdajo vezanega Novega lista, za kar se upravi in uredništvu najtopleje zahvaljujemo. Neimenovani dobrotnik iz Trsta pa nam je daroval skoraj kompletno vezano izdajo tržaške revije Mladika. Isti darovalec je tudi poklonil kompletno vezano izdajo tržaškega dijaškega glasila Literarne vaje. Knjižnica bi rada izpopolnila svoj knjižni fond tudi z ostalimi tržaškimi periodičnimi izdajami. Predvsem bi želeli kompletirati tržaški tednik Demokracija.

7. Novice knjižnice Dušana Černeta

V letu 1988 smo v Mladiki objavili 2 številki novic knjižnice Dušana Černeta, ki obveščajo naše bralce o knjižničnem delovanju. Z objavo novic bomo nadaljevali tudi v prihodnje in s tem pripomogli k širjenju in spoznavanju slovenske besede in delovanja naše knjižnice.

8. Izposoja

V preteklem letu je našo ustanovo obiskalo večje število obiskovalcev. Nekateri so pregledovali knjižni material v knjižničnih prostorih, drugi pa so si gradivo izposodili na dom. Izposojenih je bilo 85 knjig in periodičnega tiska. Nekaj knjižnih izdaj smo fotokopirali in poslali zainteresiranim po svetu.

9. Prostori in oprema

V letu 1988 je Slovenska prosveta nabavila za našo knjižnico še eno železno knjižno omaro. S temi novimi knjižnimi policami smo dokončno uredili sobo, ki je namenjena izključno knjižnici Dušana Černeta. Prostori, ki so sedaj namenjeni knjižnici, in knjižne omare, ki so v teh prostorih, bodo zadoščale za nemoteno delovanje knjižnice za dobo petih let. Mislimo, da se na dodatne prostore, če želimo, da se knjižnica razmahne in še bolj razširi svoje delovanje.

—o—

Iz Argentine je dospela pesniška zbirka Vinka Rodeta Nekje je stvarnost. Knjigo je izdala Slovenska kulturna akcija kot svoje 128. izdanje. Delo je opremil in ilustriral Ivan Bukovec, ki živi in dela v Argentini. V zbirki je 63 pesmi v štirih ciklih: Poljubno veselje, De profundis, Las moradas in Korenine.

—o—

V Rimu je začela izhajati nova knjižna zbirka: Collectio Slovenica. Kot prva publikacija je izšla knjiga Avguštin Laha: Valutazione teologica della nozione Marxista di Milan Machovec sul senso della vita e della morte. V knjigi je objavljeno 4. poglavje disertacije, ki jo je zagovarjal na papeški Gregorjanski univerzi pisec Avguštin Lah.

—o—

Papeški slovenski zavod v Rimu in Slovenska teološka akademija sta v Rimu izdala drobno knjižico: Seznam slovenskih duhovnikov, bogoslovcev, redovnikov in redovnic. Knjižica obsega 14 strani in prinaša naslove v Rimu živečega slovenskega klera.

AGENCIJA ZA POMIRJENJE ŽIVCEV

PRIZOR IZ DRAME »SESTOPANJE« (Nastopajo predstavniki slovenskega partijskega vrha)

VRH OBLASTI V SLABEM SONCU

Kučan (pride zadihan, z veliko lojtro na rami): Se spustimo ali se ne spustimo, fantje?

Maček (preneha poganjati brus, na katerem brusi sekire, ki jih jemlje z velikega kupa): Kam, mladič?

Kučan: Kam! Dol vendar! Z oblasti! O čem pa govori Slovenija? Po štiridesetih letih je menda čas, ne?

Maček (odloži sekiro in seže h kupu po drugi): Meni tudi štiristo let ne bo zadosti, zapomni si! Meni je dobro, kjer sem. Ti pa, kakor hočeš! Lahko se spustiš tudi po riti. (Spet požene brus.)

Kučan: Ribičič, kaj pa ti? Si ali nisi za sestop? Tukaj so lojtre! Ni jih bilo lahko najti.

Ribičič (se niti ne ozre od mize, kjer piše): Saj vidiš, da delam.

Kučan: Epigrame za *Delo* boš sestavljal, ko se bomo mi mučili dol po lojtri?

Ribičič: Knjigo o tem, kako sem zasliševal slovenske škofo.

Kučan (išče okrog, naleti na Dolanca, ki se hladi v senci): Lojtra te čaka, Dolanc!

Dolanc: Moje mase gotovo ne bi zdržala.

Kučan: Se pravi, da ne misliš dol.

Dolanc: Se hecaš? Kdo na tem vrhu misli zares?

Kučan: Krajgher gotovo misli zares. Kje je?

Dolanc: Tamle pod grmom študira neko hiperreformo.

Kučan: Tovariš Krajgher, lojtra je tu, samo dol je treba. Počasi sicer, da si kaj ne položimo...

Marinc (sedè v travi si teše piščalko): Ko da ne bi bili že dovolj polomljeni...

Krajgher: Samo tega bi se še manjkalo, da bi živel Kocbek. To bi se krohotal! Sem proti vsakemu sestopanju! Sem sploh proti lojtri kot simbolu!

Kučan (žalostno): A sploh hoče kdo z mano dol, tovariši?

Šentjurčeva: Kar sam poskusi. Mi te bomo zaenkrat gledali.

Kučan (vidi prihajati Smoleta pod veliko butaro sena, ki pa mu od vseh strani uhaja): Vsaj eden, ki ne bo gledal.

Smole (zvrne butaro s hrbtna): Aaah...

Kučan: Me boš tudi ti samo gledal, Smole, če se spustim dol?

Smole: Me ne vidiš, kakšen sem? Ne vidiš, da moram to butaro, to Socialistično zvezo, prevezati nanovo, ko mi uhaja od vseh strani? Saj so mi izpulili skoraj vse, kar sem nagraabil, tisti Bučarji in Rupli... Kmalu me bodo čisto oskubli, da mi bo ostal samo štrik!

Kučan: Torej misliš doč ali ne?

Smole: Za kakšen klin morda...

Hafner (priteče s cepcem, s katerim je nekaj mlatil): To je izdajstvo, namesto s srpom in kladivom operirati z lojtro! Leninova partija lojtre ne prizna!

Kučan: Dobro, lahko te spustim dol po štriku. Bistveno je, da sestopiš, razumeš, ti trdo-bučnik?

Hafner: Kot komunist se sploh čutim doli, na proletarskem dnu, recimo, na podu delavskega razreda!

Kučan: Povejte: je sploh kdo na tem uležanem vrhu, ki hoče dol?

Smole (Kučanu na uho): Meni lahko poveš, ali misliš zares...

Kučan: Tako, počasi, da se klini ne bi položili...

Smole: In mi z njimi, saj...

Kučan: Drug za drugim bi lepo padali na mehko, kakor če skačeš v seno...

Maček (ki je nehal poganjati brus): Ampak s kakšno penzijo?

Kučan (vidi prihajati Šetinca, ki se vrača z lova z zajcem za pasom): Ti bi sestopil, Šetinc?

Šetinc: Če ne bi bili tam spodaj kakšni klerikalci, ki sem jih tolkel po časnikih... Če bi sestopili tudi drugi...

Kučan: Kaj se to pravi: da boste šli dol po lojtri, samo če vas bo porinil Milošević?

Šentjurčeva: Ah, ta mlada povojna generacija brez dialektike!

Učiteljica je učila, kakšna je razlika med ponosom, kot ga ima na primer vrtnica, in ponižnostjo, kot jo ima vijolica.

»Pomislite,« je rekla, »da gre po drevoedu lepa gospa, krasno oblečena. Visoko nese svoj nos in nikogar ne pozdravi. Za gospo pa gre nekdo, ponižno, skromno oblečen, neznamen, s sklonjeno glavo...«

»O, jaz že vem,« reče Kristina, »to je njen mož...«

—o—

Mož in žena se kregata. Mož bi hotel, da bi bil že enkrat mir, vzame klobuk in gre proti vratom.

Žena ga gleda in vpraša: »Kam pa greš?«

»Kamor hočem,« reče mož.

»In kdaj boš nazaj?«

»Kadar mi bo prav,« reče mož in se obrne k vratom.

Toda žena mora imeti zadnjo besedo in reče: »Prav, toda ne kasneje, da veš.«

—o—

»Kako ti ugaja na plesu, Janez?«

»Krasno.«

»Glasba ti je všeč?«

»Odlična.«

»Pa toalete?«

»Tam pa še nisem bil.«

»Imajo svojo skrivnost, kako obdržati zakonsko srečo,« razlaga stari morski volk svojim mornarjem.

»V čem je ta skrivnost,« so radovedni oni.

»To je prav nasprotno kot na morju. Ko izbruhne nevihta, se odpraviš ven, ko se poleže, se vrneš v svoje pristanišče.«

—o—

Štirje gospodje raztreseno gledajo skozi okno v vlaku.

Prvi vpraša: »Oprostite, koliko je ura?«

Drugi reče: »Dežuje.«

Tretji: »Oh, sem pa mislil, da je petek.«

Četrty: »Torej sem dospel na svojo postajo.«

ANTENA

ZANIMIVA ZBORNIKA

Pokrajinska uprava v Gorici je poskrbela za natis dveh zbornikov z razpravami o slovenski in o furlanski kulturi v deželi. Izšla sta v italijanščini.

UMRL DRAGO ŽERJAL

V Boljuncu so 13. januarja pokopali pevovodjo in prosvetnega delavca Draga Žerjala. Rodil se je leta 1920 v Borštu. Med vojno je bil prej v posebnem bataljonu, potem pa pri partizanih, kjer je postal dirigent zboru 7. korpusa. Udejstvoval se je predvsem v Boljuncu.

PRIREDITVI V ARGENTINI

36. mladinski dan je bil 13. novembra v Slovenski vasi v Buenos Airesu.

20. novembra pa so v dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu v režiji Frida Beznika izvedli bralno igro Alojza Rebule o misijonarju Baragi Duh velikih jezer.

Dve iz hrama slovenske kulture

Zelo dobro obveščeni krogi trdijo, da so se v Stalnem slovenskem gledališču v Trstu odločili za novo rotacijo v kolektivu po zgledu Kitajske. Odslej nič več od direktorja SSG do direktorja na Radio Trst A, ampak od direktorja do igralca, nato do inšpicienta, rekviziterja, do vratarja in tako dalje. S to odločitvijo se vsi delavci v gledališki hiši strinjajo. Mi pa tudi.

—o—

Baje se je SSG v Trstu odločilo za dvojezično predstavo Cankarjeve Lepe Vide, zato da bi z dokazi podkrepilo potrebo po globalni zaščiti Slovencev v Italiji. Zelo smo mu hvaležni.

LISTNICA UPRAVE

Opozarjamo na nove cene za naročnine 1989: navedene so na 2. strani platnic. Cena za posamezen izvod pa ostaja enaka lanski.

DAROVI ZA TISKOVNI SKLAD:

Ob poravnavi naročnine so darovali za tiskovni sklad po 11.000 Lir: Vilma Kobal, Venceslav Legiša, Ivan Breclj; Antek Terčon 9.000 Lir; po 6.000 Lir: Rudi Mlakar, Ciril Terpin, Ida Komjanc, Marija Goljevšček Marušič, Josipina Canciani, Marko Brajnik, Tine Franceschi, Ninko Černic, Ciril Koršič, Bogomir Špacapan, Evelina Pahor, Marta Zupan, Igor Franko, Katja Klanjšček; Jože Kanduč 4.000 Lir; Jože Čotar 2.000 Lir; Mirjam Obljubek Prašnik 1.000 Lir.

PODPORNI NAROČNIKI:

Ela Schart, Nabrežina, 40.000 Lir
Oskar Simčič, Gorica, 40.000 Lir
Marija Žgavec, Peč, 40.000 Lir
Lucijan Drole, Gorica, 40.000 Lir
Stanislav Soban, Trst, 50.000 Lir
Lojze Škerl, Opčine, 50.000 Lir
Nada Pertot, Trst, 50.000 Lir
Mario Pertot, Nabrežina, 50.000 Lir
Remo Devetak, Sovodnje, 45.000 Lir
Mariza Perat, Gorica, 50.000 Lir
Marija Žvokelj, Gorica, 50.000 Lir
Irena Vrtovec, Gorica, 40.000 Lir
Dario Tul, Mačkolje, 40.000 Lir
Diomira in Drago Bajc, Trst, 100.000 Lir
Marija Prucar Grisani, Trst, 50.000 Lir
Danijela Žerjal, Opčine, 50.000 Lir
Jože Jamnik, Ljubljana, 50.000 Lir
Franc Močnik, Gorica, 50.000 Lir
Vera Hmeljak, Trst, 40.000 Lir
Mirka Košuta Cvijović, Sv. Križ, 40.000 Lir
Emil Devetak, Gorica, 40.000 Lir
Neva Magagnato, Bani, 40.000 Lir

DAR V SPOMIN:

Ob obletnici smrti Bože in Ludvika Pirc darujejo svojci 30.000 Lir za Mladiko.

Vsem se prisrčno zahvaljujemo.

**Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost**

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38
Telefon 040/54390

Dom in delavnica:

TRST, Ulica D. Chiesa, 91
Telefon 040/571326

POSEBNI POPUSTI!

OBIŠČITE NAS!